Antoine de Saint-Exupéry schrijver – vliegenier en humanist 1900 - 1944

Lezing 8 februari 2026

Wageningen

Niels Klinkenberg

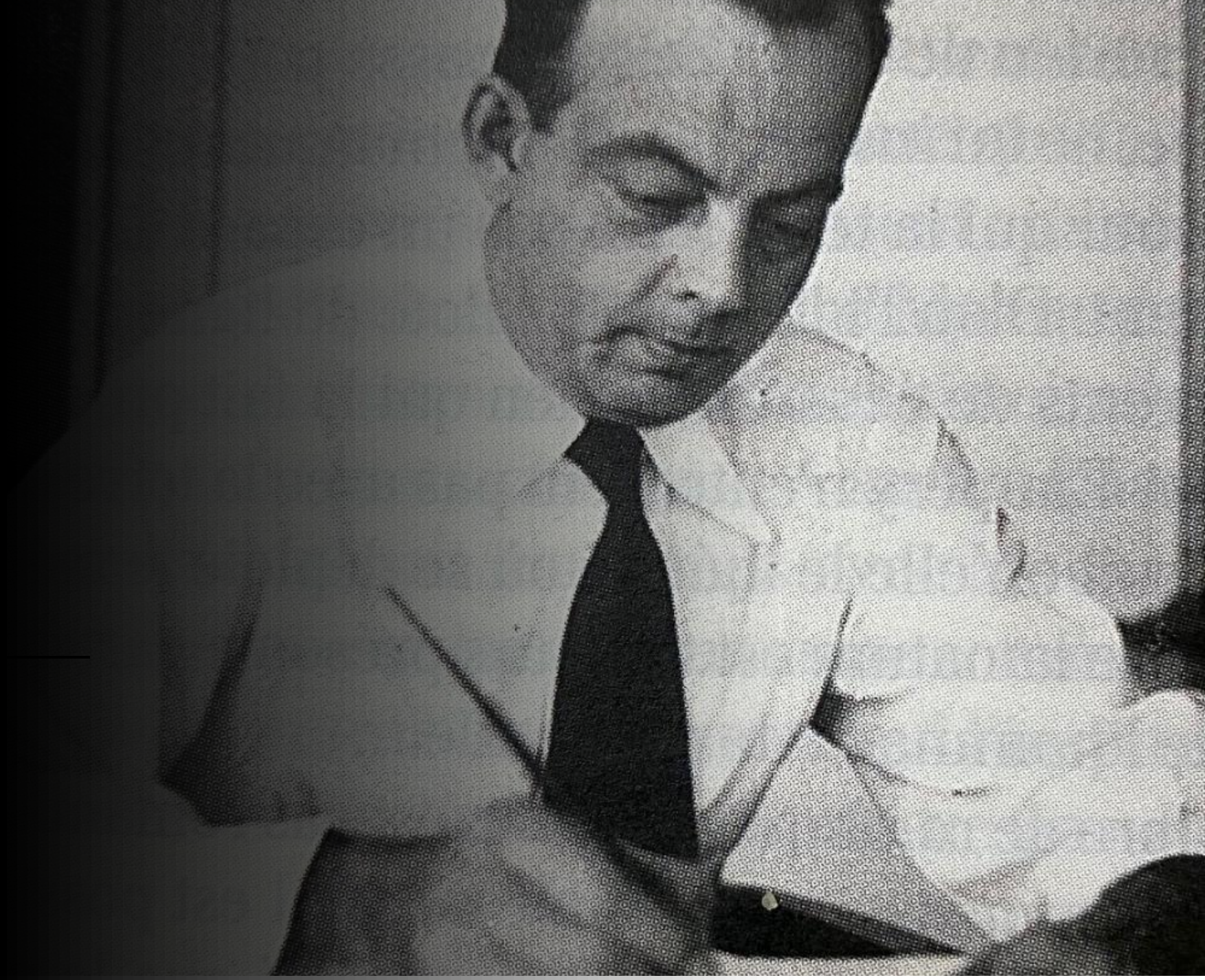

Wat kunt u verwachten:

- Intro op St Exupéry’s werk en leven
- De Kleine Prins
- Zijn gedachten
  - De Mens
  - De opgave
  - Relaties
  - De dood
  - Oorlog en conflicten
  - Het hogere doel

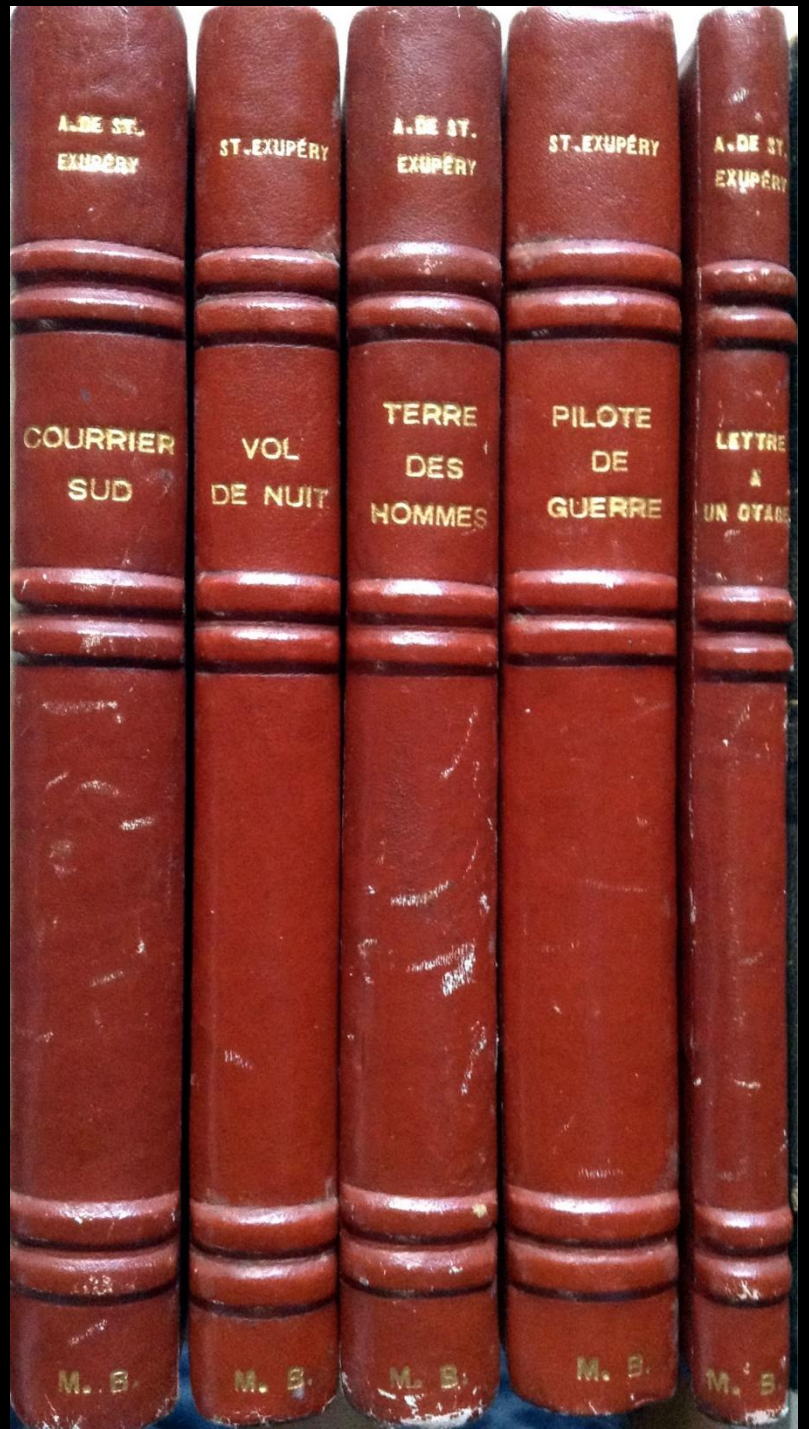

Boeken St Exupéry bij leven uitgegeven

Courrier Sud 1929
Vol de Nuit 1931 Prix Femina
Terre des Hommes 1939 grand prix du roman de l'Académie française
Pilote de Guerre 1942 (verboden door de Duitsers in Frankrijk)
Lettre à un Otage 1943
Le Petit Prince 1943

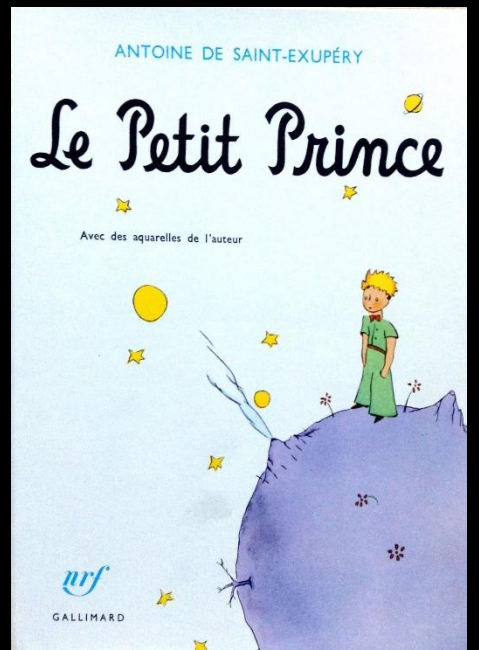

Postume uitgaven

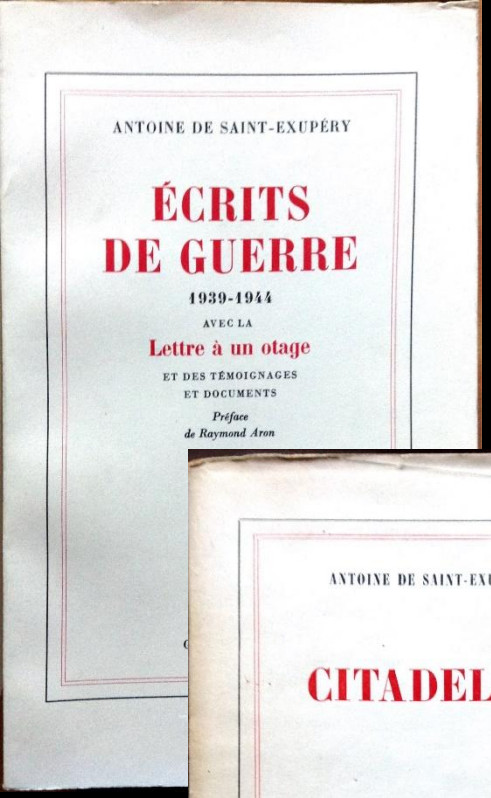

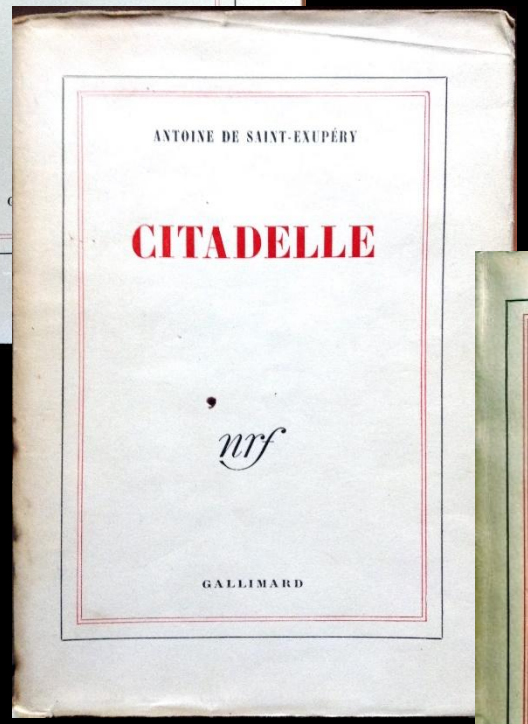

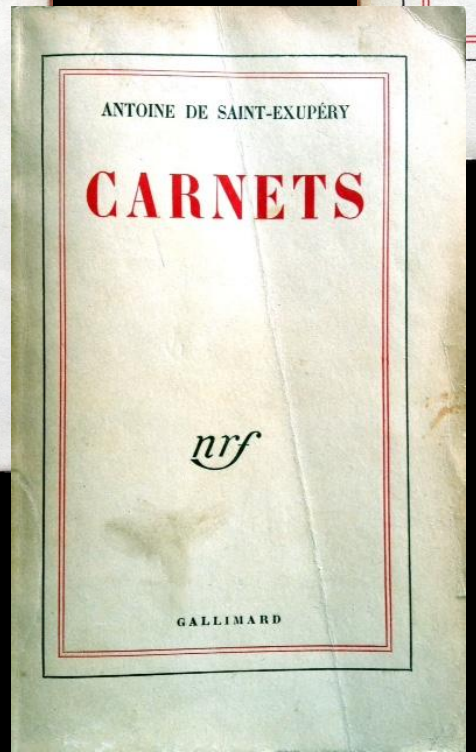

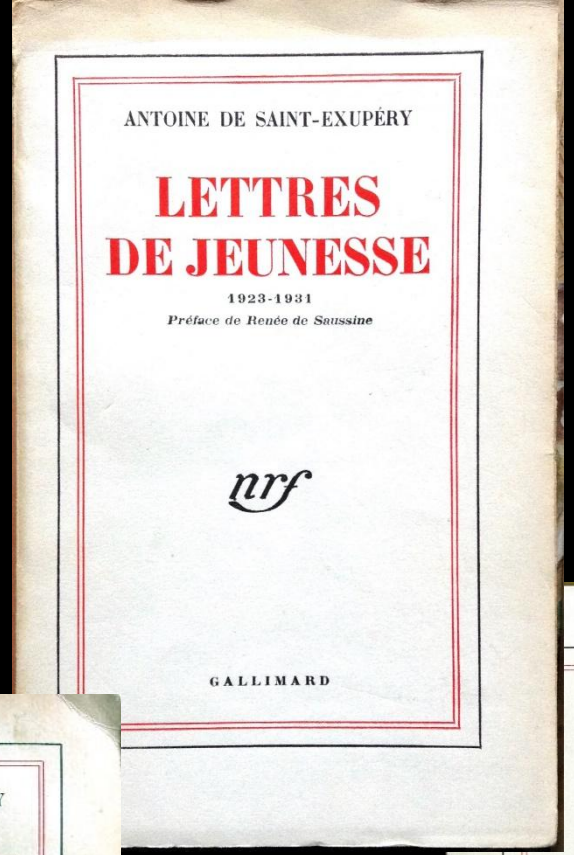

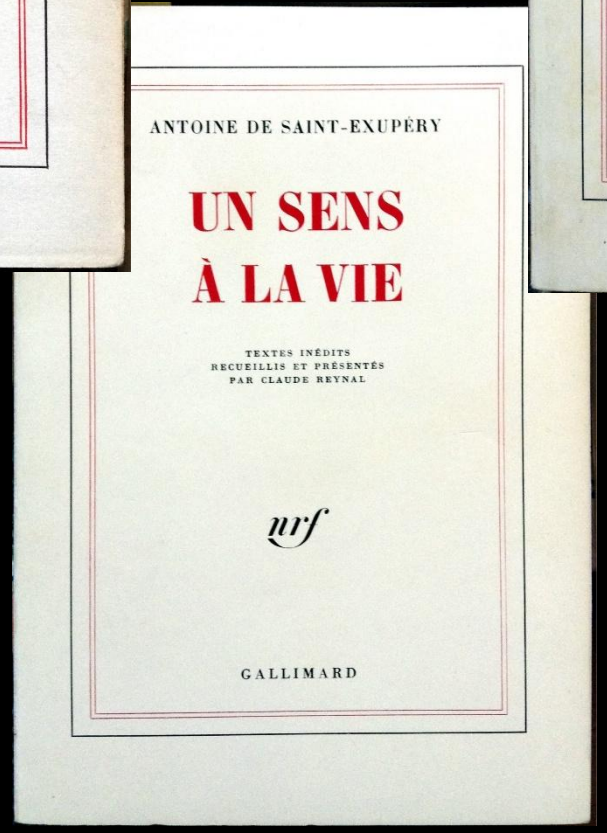

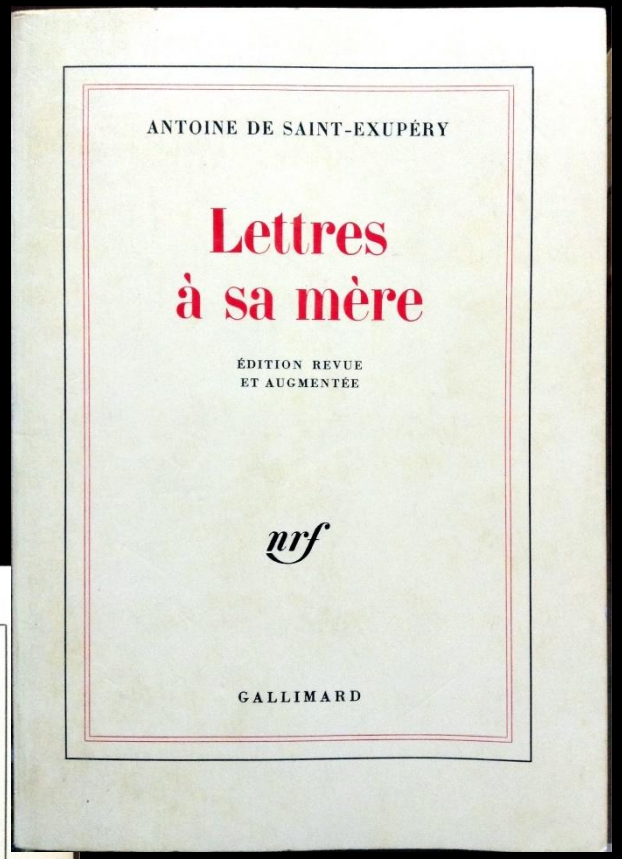

En nog vele bundels en vertalingen

Nederlandse uitgaven

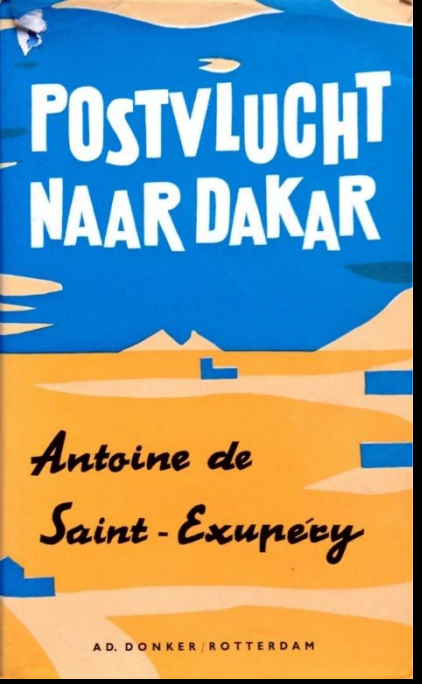

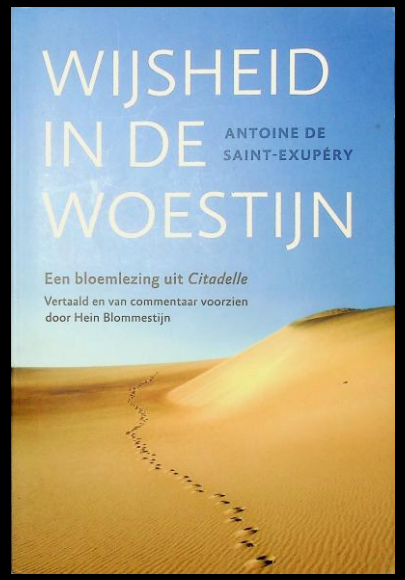

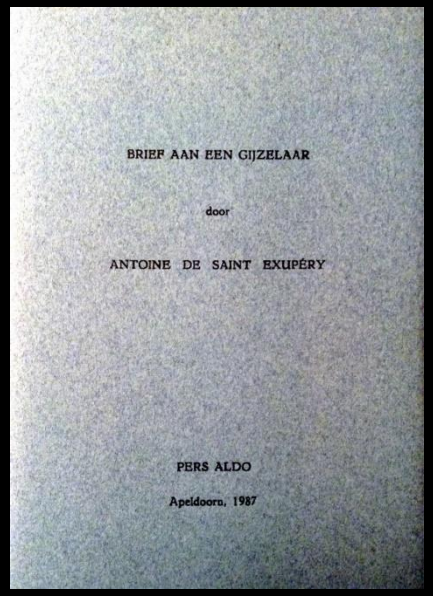

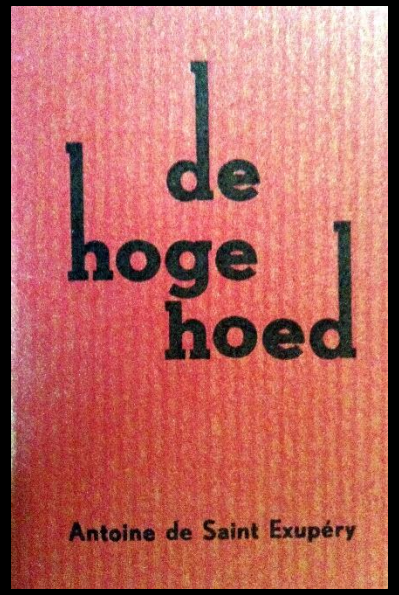

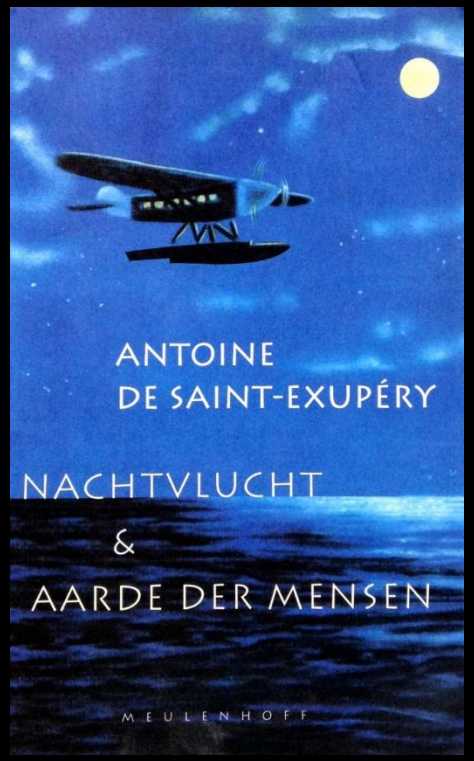

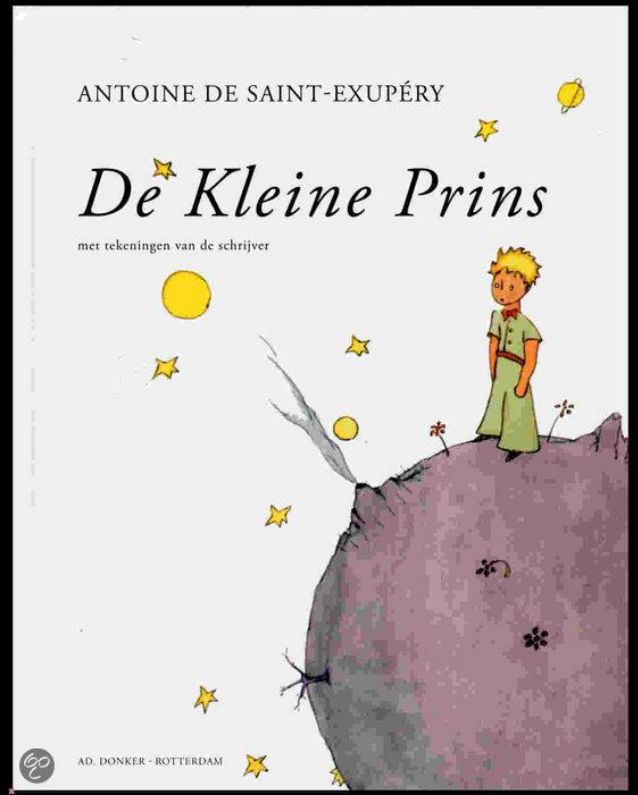

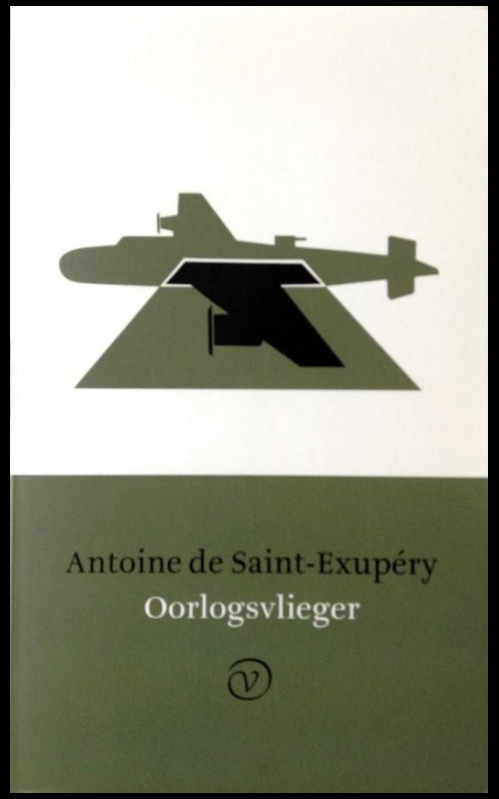

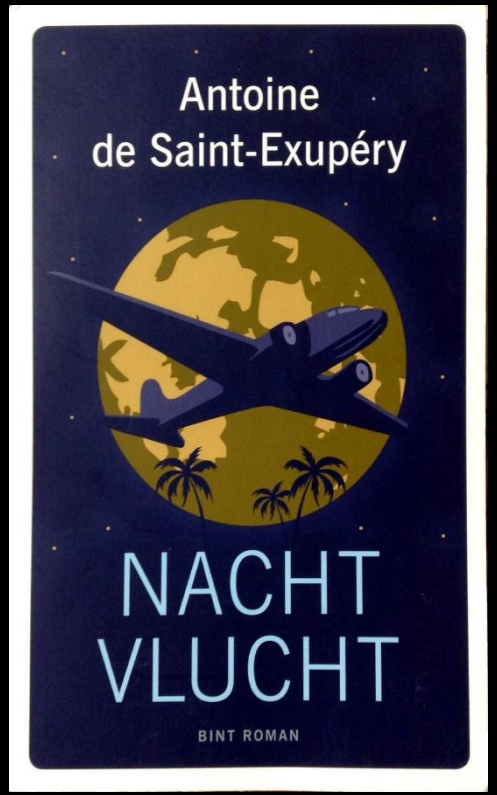

Vader Jean de Saint- Exupéry Militair † 1904

Antoine met moeder Marie Boyer de Foscolombe

Marie-Madeleine / Gabrielle / François / Antoine / Simone

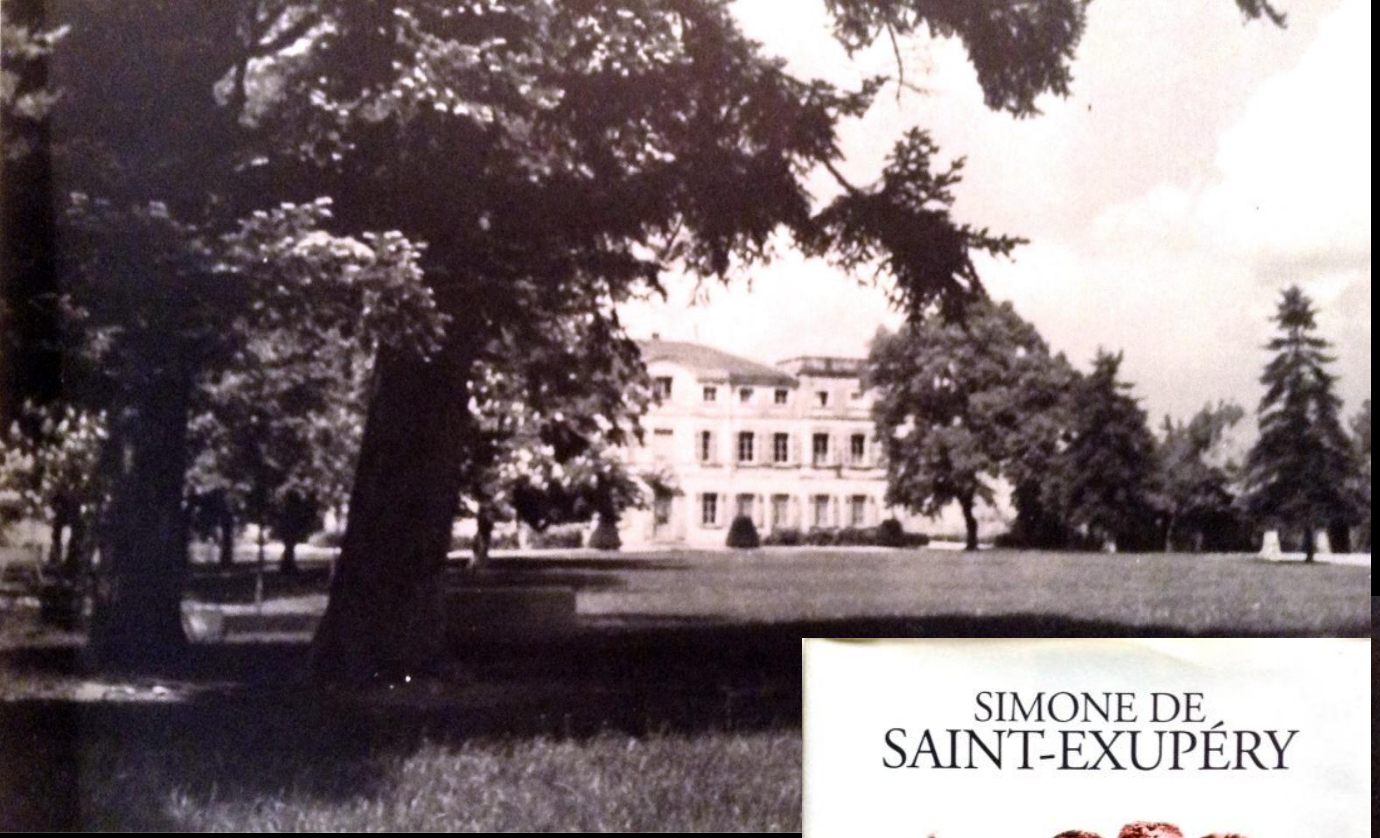

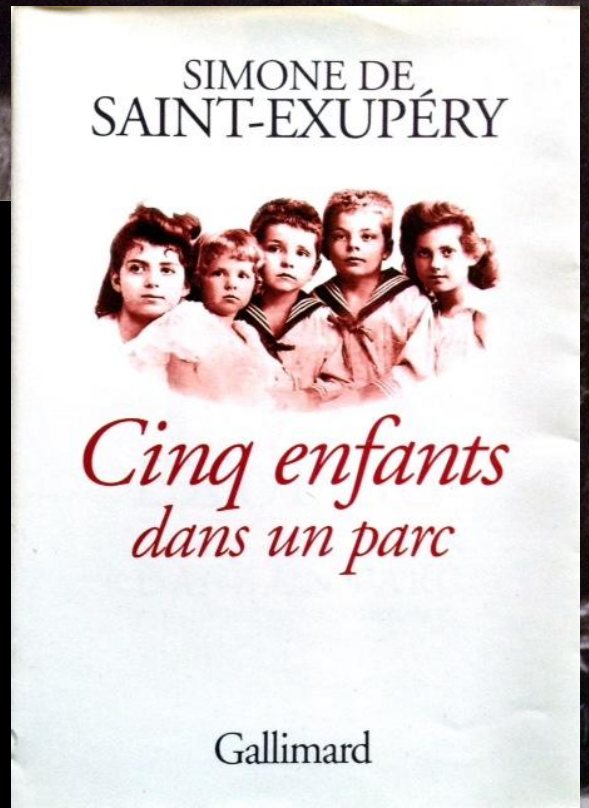

Chateau de St Maurice de Rémens

Ik stam uit mijn jeugd als uit een vaderland.

Frères des Écoles te Lyon 1908

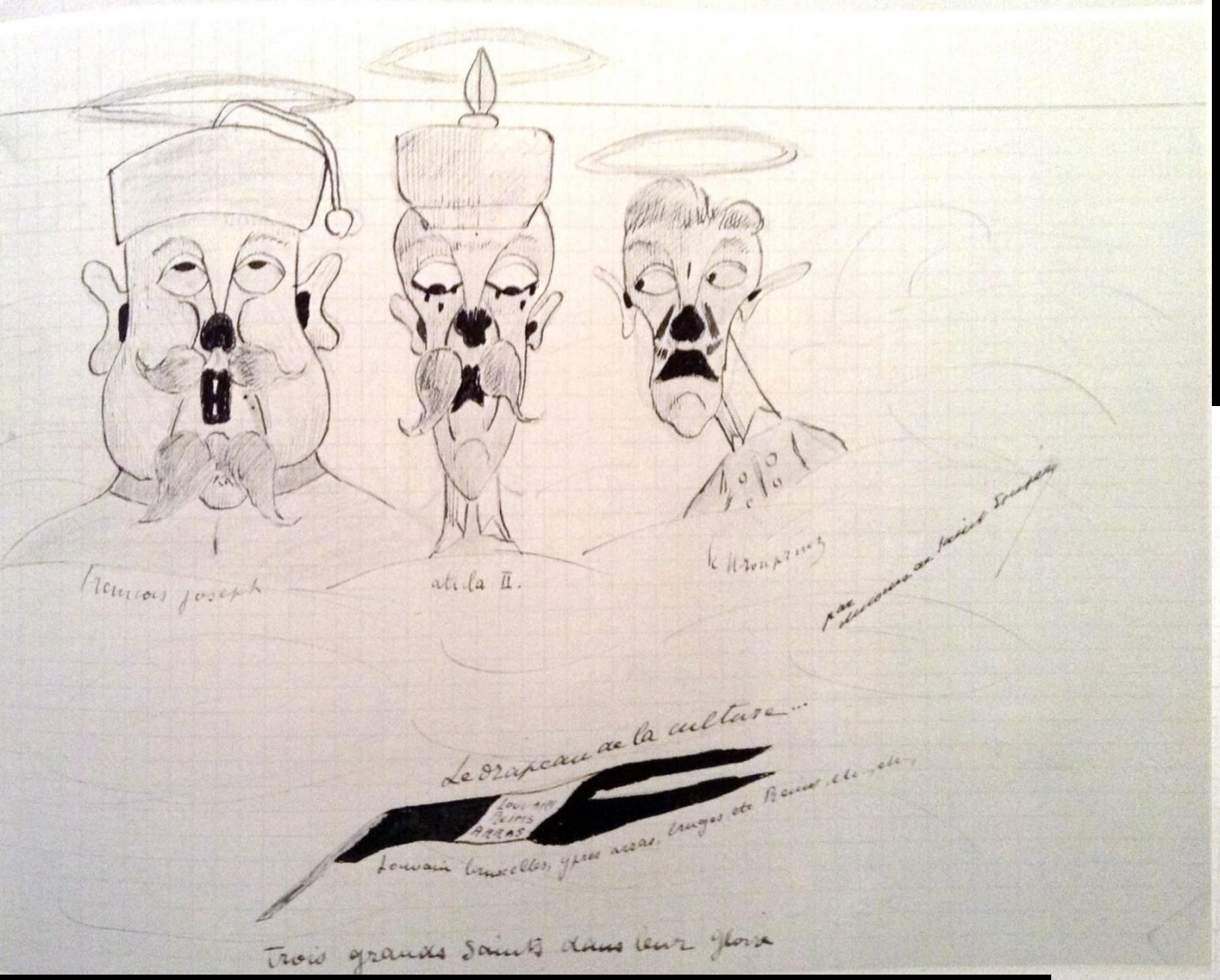

Franz Joseph / Attilla / de Kronprinz

Zoals iedereen het creatieve genie van Der Kronprinz Kent, zal niemand het nut van dit nieuwe snelle en Praktische vervoermiddel ontkennen…

Keizer Wilhelm

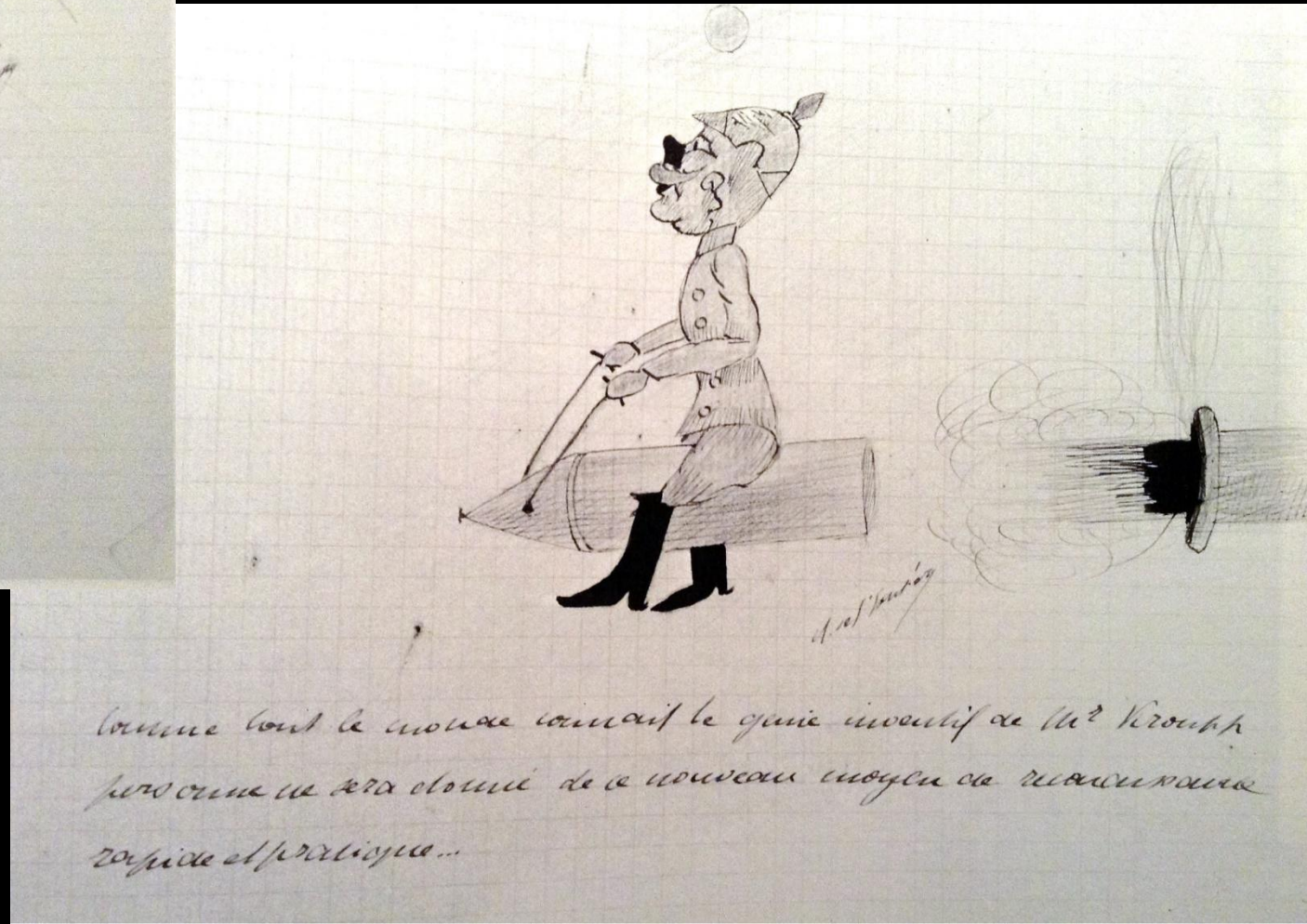

AMBÉRIEU-AVIATION
Monoplan W, moteur 70 H.P., piloté par Gabriel SALVEZ
SALVEZ

1917: Parijs, studeert filosofie.
1918 – 1920: Scheepvaartschool.
1920 – 1921: Ecole des Beaux-arts.

2 april 1921 in dienst bij het 2e regiment d'aviation de chasse au camp de Neuhof, bij Straatsburg.
Daarna in Marokko.

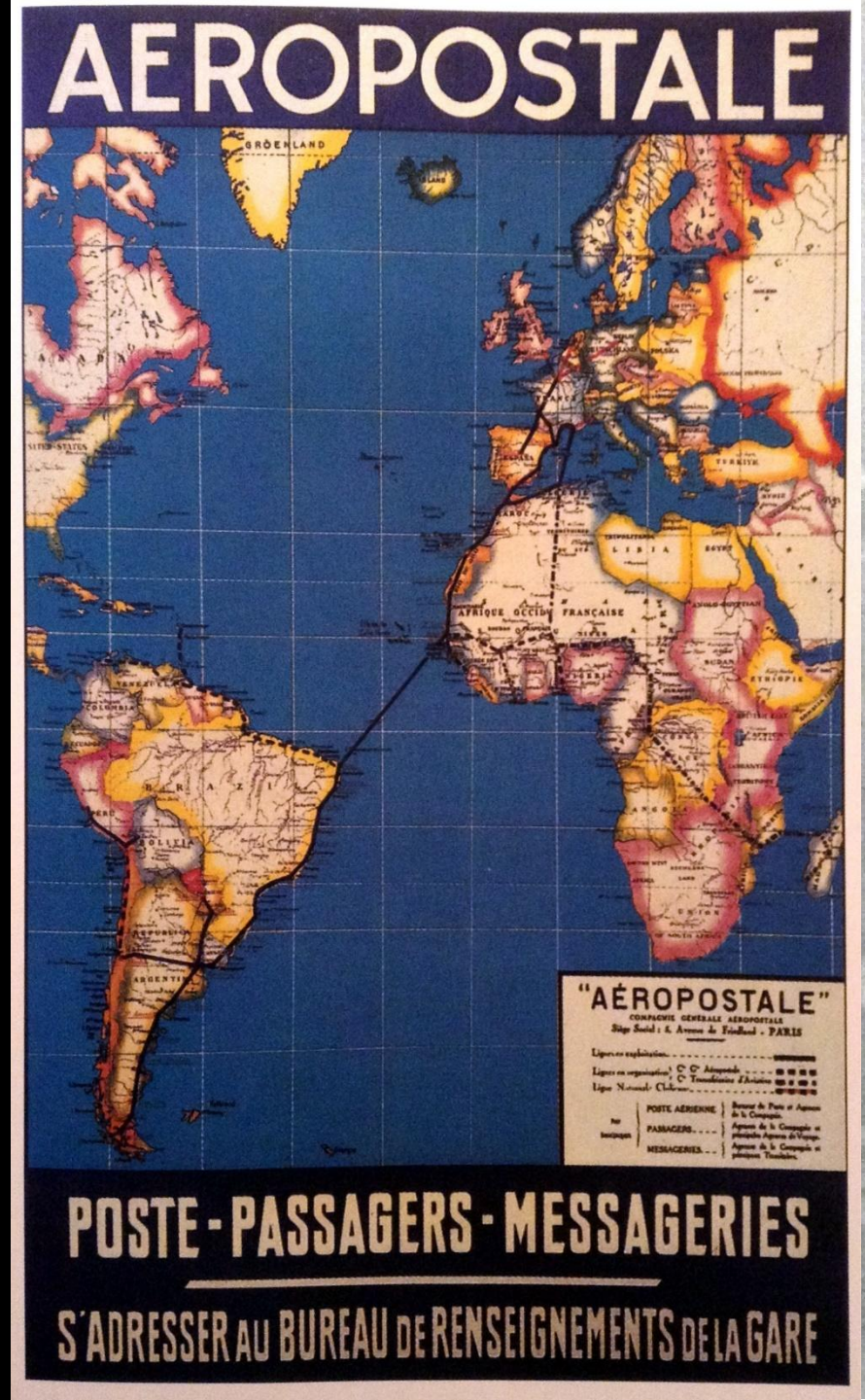
AEROPOSTALE
GRÖENLAND
AFRIQUE OCCIDENTALE FRANÇAISE
"AÉROPOSTALE"
COMPAGNIE GÉNÉRALE AÉROPOSTALE
POSTE - PASSAGERS - MESSAGERIES
S'ADRESSER AU BUREAU DE RENSEIGNEMENTS DE LA GARE

LATÉCOÈRE

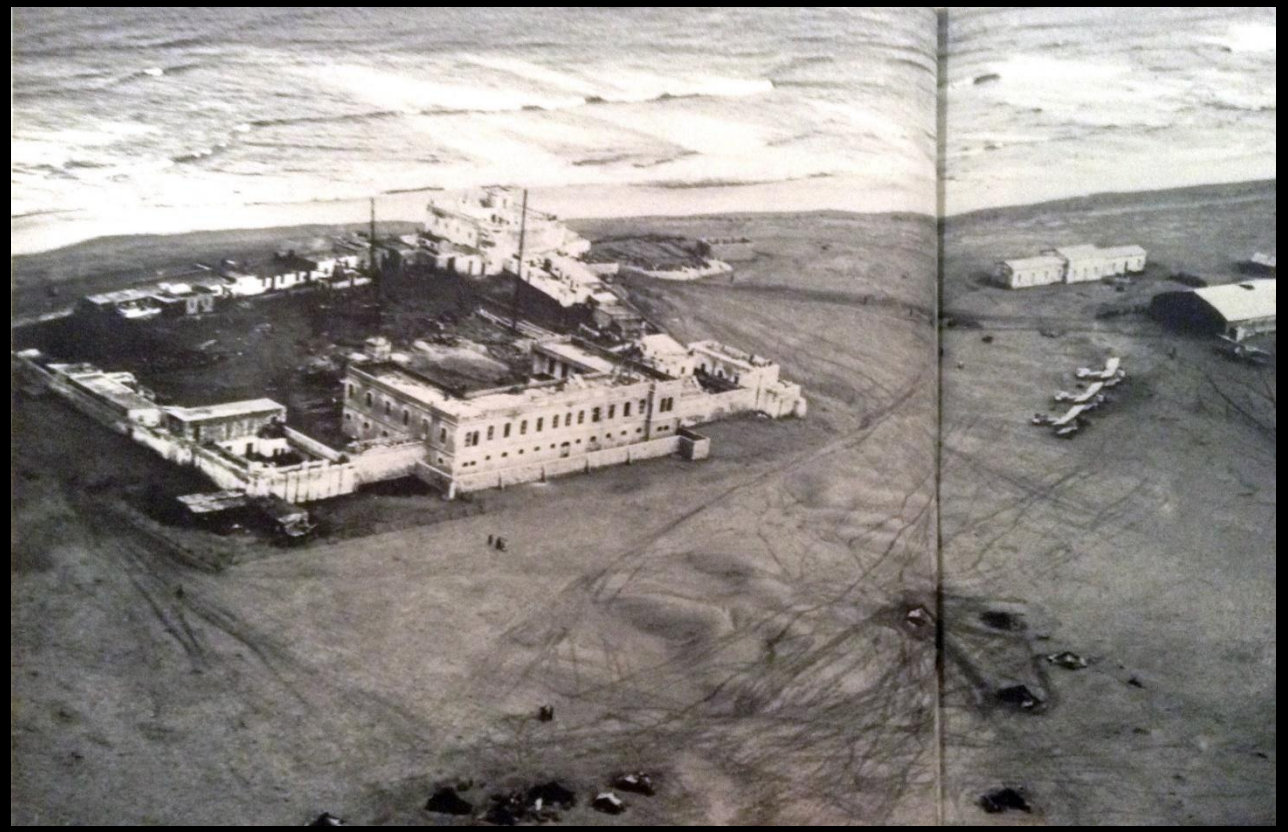

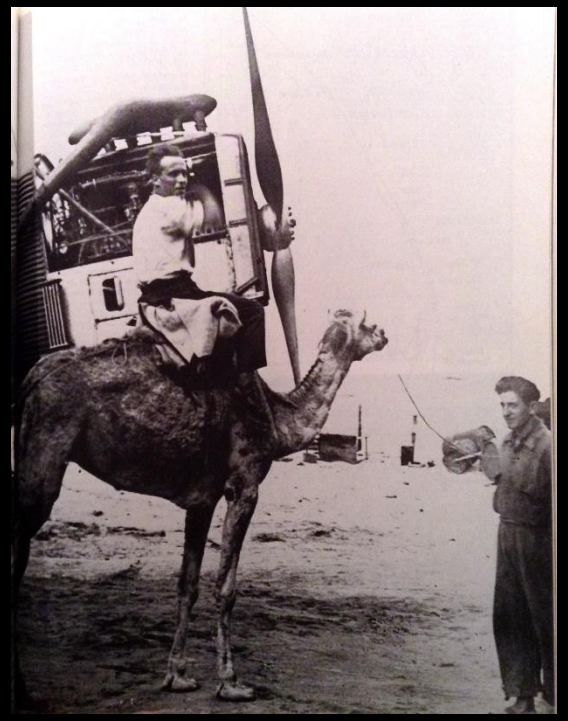

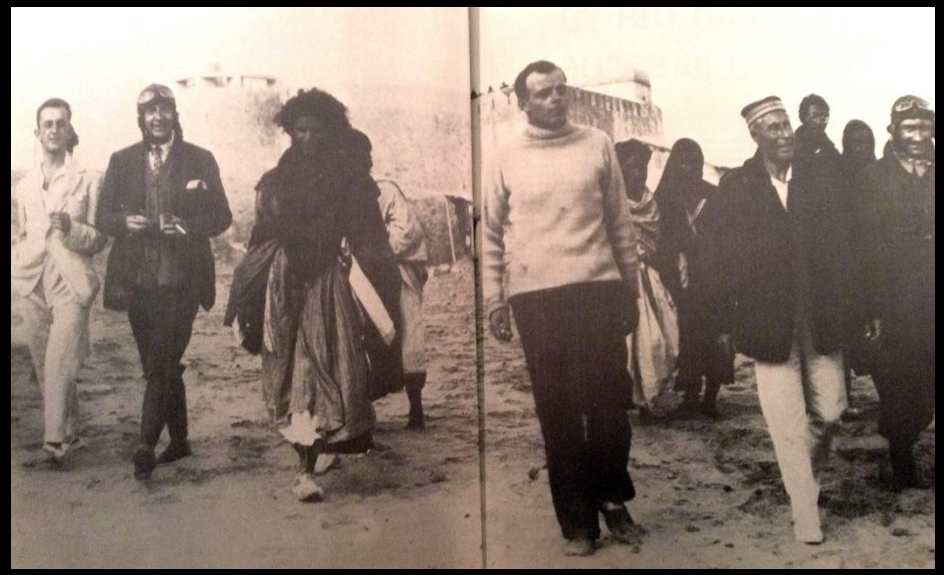

Cap Juby, Marokko

Ik ben best trots op het succes van mijn ideeën over leren denken. We onderwijzen alles behalve dat. Je leert schrijven, zingen, goed spreken, ontroerd zijn, nooit nadenken. En we laten ons leiden door woorden, en die bedriegen zelfs het gevoel.
Maar ik wil hem (de leerling) menselijk maken en niet boekenwijs. [-] Ik heb gemerkt dat mensen bij het spreken en schrijven meteen ophouden te denken en kunstmatig conclusies trekken. Ze gebruiken woorden als rekenmachine waaruit de waarheid moet volgen. Dat is dom. We moeten leren niet na te praten, en te stoppen met beredeneren. Je hoeft geen opeenvolging van woorden te doorlopen om iets te begrijpen, of ze vervormen alles: je vertrouwt ze ten onrechte.

(1925 uit een brief aan zijn moeder)

Madame Gómez Carillo, née Consuelo Suncín
Uit San Salvador (1898-1979)
Trouwen in 1931 in Agay, Frankrijk.

MADRID

De notre envoyé spécial
ANTOINE de SAINT-EXUPERY

La guerre sur le front de Carabancel

" Sergent, pourquoi acceptes-tu de mourir ? "

MADRID, Juin 1937.

Nous avons repris notre marche vers les premières lignes de Carabancel. En demi-cercle, autour de nous, le front est animé par une fusillade lointaine, incohérente, universelle, semblable aux évanouissements et aux retours de galets roulés par la mer. Parfois la contagion du tir s'allonge, à la façon d'une flamme de grisou, sur vingt kilomètres de lignes, puis tout s'apaise, tout se tait, tout rentre en soi. Et il est des instants de si parfait silence que l'on y sent mourir la guerre.

(Suite en page 5.)

1935: Crash in de Libische woestijn

1940: Oorlogsvlieger
boven het front in oost Frankrijk.

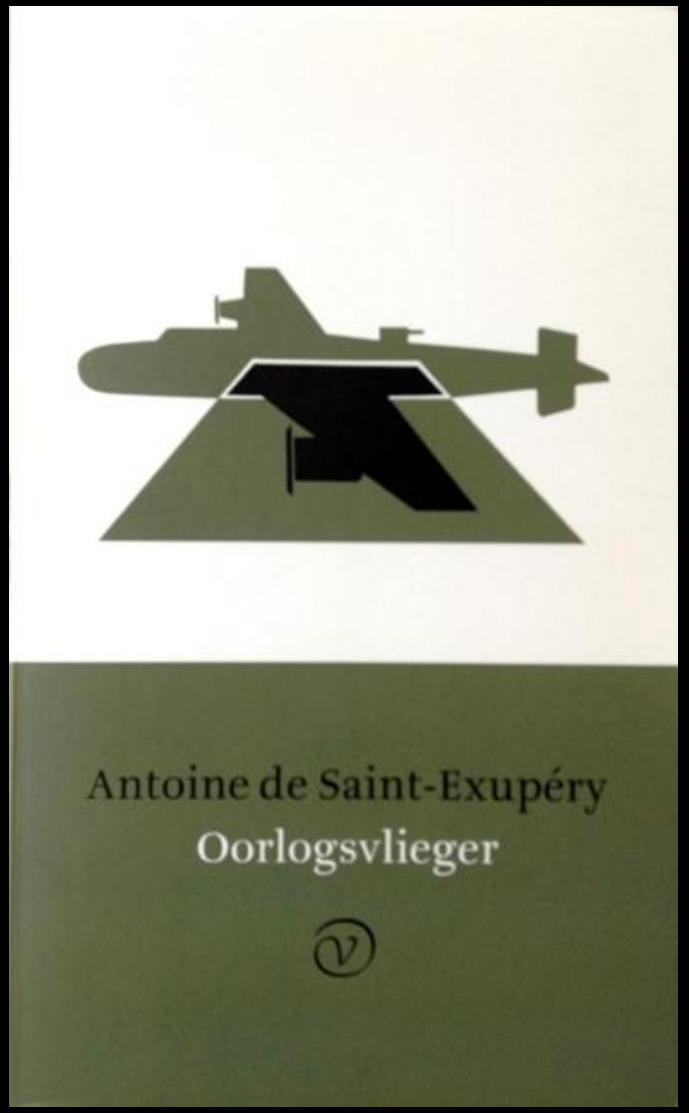

In de VS schrijft hij, opgedragen aan zijn vriend Leon Werth:

1943:

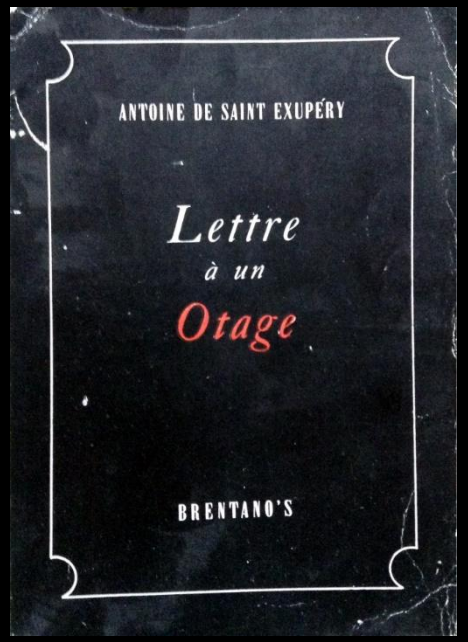

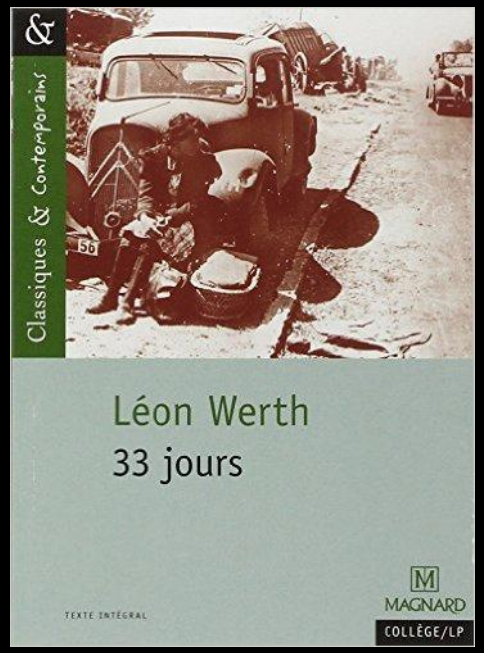

en:

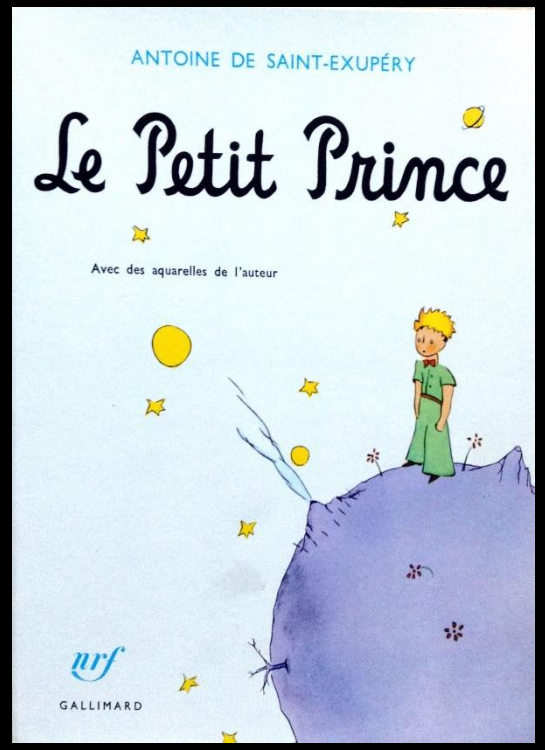

1942:

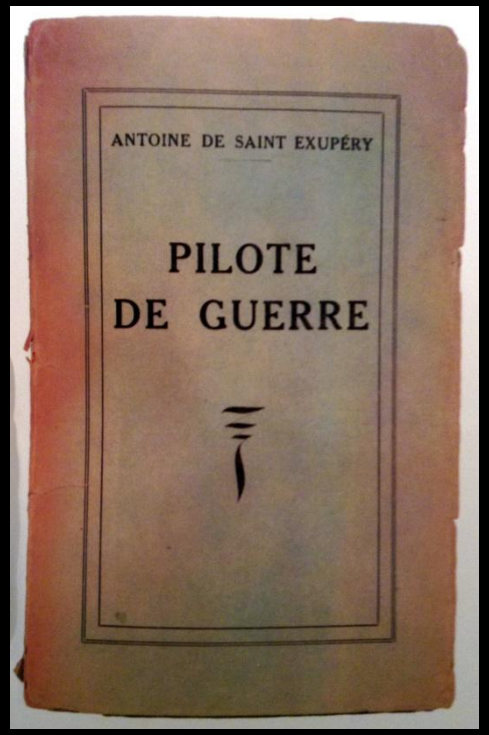

Vertalingen in 'alle' talen van De Kleine Prins
Oplage wereldwijd meer dan 100 miljoen exemplaren
Het 4e beste Franse boek ooit (verkiezingen in 1999 in Frankrijk.)

John Philips vraagt:
hoe kwam de Kleine Prins eigenlijk in je leven.
Antwoord:
“Op een dag keek ik naar een blanco tekenpapier
en toen zag ik een klein kindfiguurtje.
Ik vroeg hem wie hij was.
Ik ben de Kleine Prins, was het antwoord.”

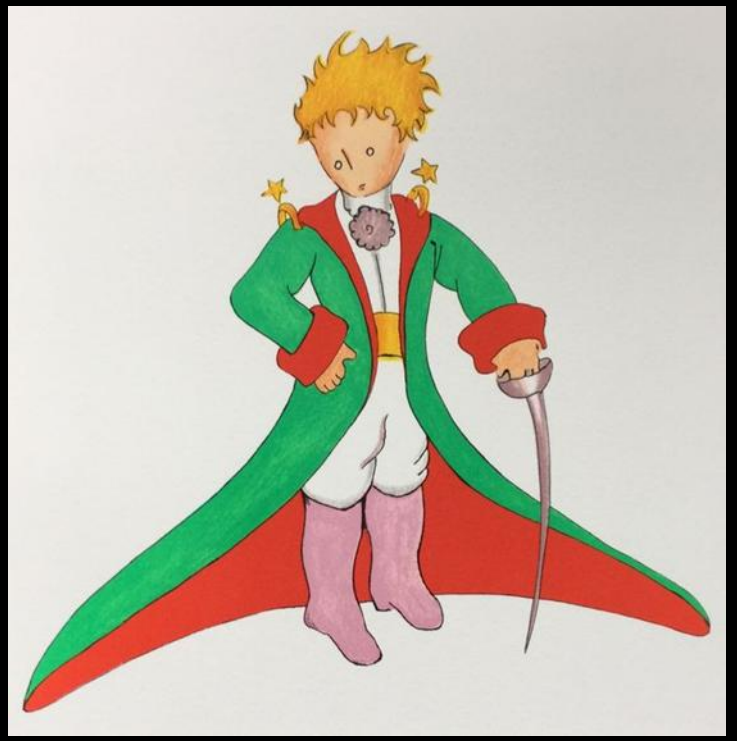

De Kleine Prins, filosofisch beschouwd

- Het idee
- Het schrijfproces
- De opdracht
- Context van het verhaal
- De De roos
- De vos
- De dood

Context van De Kleine Prins

De Amerikaanse uitgever vroeg om een kinderboek met happy end. Hij had bezwaar tegen de dood van De Kleine Prins.

St Ex weigert het einde aan te passen.

Hij legt De Kleine Prins woorden in de mond die hijzelf had willen zeggen.

Zijn oordeel over de mens, de opdracht, de waarde van het leven, de scheiding tussen lichaam en geest, relaties etc. in onbevangen en kinderlijke taal. De Kleine Prins neemt waar en spiegelt de volwassen auteur.

De opdracht aan Leon Werth

Leon Werth, zijn beste vriend; kunstcriticus; communist; Jood.

Uit ‘Brief aan een Gijzelaar’ (1943):

De man die deze nacht in mijn herinnering opdoemt is vijftig jaar oud. Hij is ziek. En hij is Jood. Hoe zou hij de terreur van Duitsland overleven? Om me voor te stellen dat hij nog ademt, heb ik behoefte te geloven aan de onwetendheid van de bezetter, aan de bescherming die de muur van zwijgen van de boeren uit zijn dorp biedt.
Alleen zó geloof ik dat hij nog leeft.

Context van De Kleine Prins

Autobiografische aspecten:

- Noodlanding in de woestijn.
- Zijn eigen sprookjesachtige jeugd.
- De vermoorde Mozart.
- De getemde vos.
- De liefde: de Roos (Consuela).
- De dood: François, zijn broer.
- De put / bron.

Context van De Kleine Prins

Autobiografische aspecten:

- Noodlanding in de woestijn.
- Zijn eigen sprookjesachtige jeugd.
- De vermoorde Mozart.
- De getemde vos.
- De liefde: de Roos (Consuela).
- De dood: François, zijn broer.
- De put / bron.

Context van De Kleine Prins

Autobiografische aspecten:

- Noodlanding in de woestijn.
- Zijn eigen sprookjesachtige jeugd.
- De vermoorde Mozart.
- De getemde vos.
- De liefde: de Roos (Consuela).
- De dood: François, zijn broer.
- De put / bron.

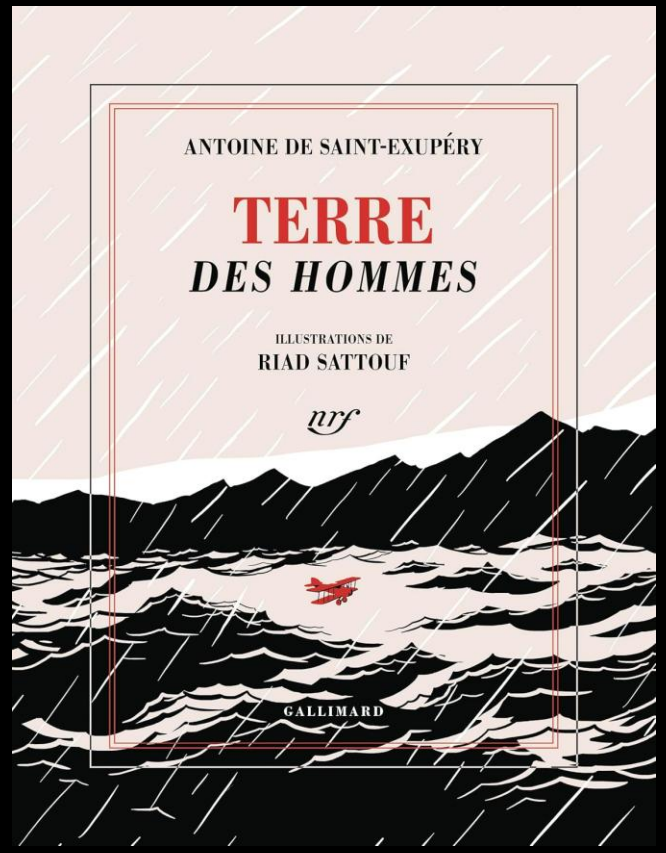

Context van De Kleine Prins

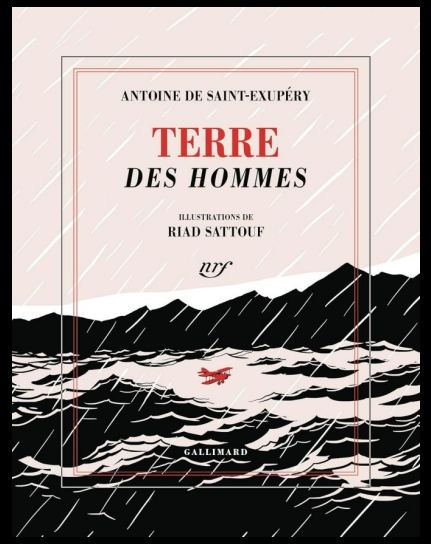

Autobiografische aspecten:

- Noodlanding in de woestijn.
- Zijn eigen sprookjesachtige jeugd.
- De vermoorde Mozart.
- De getemde vos.
- De liefde: de Roos (Consuela).
- De dood: François, zijn broer.
- De put / bron.

Context van De Kleine Prins

Autobiografische aspecten:

- Noodlanding in de woestijn.
- Zijn eigen sprookjesachtige jeugd.
- De vermoorde Mozart.
- De getemde vos.
- De liefde: de Roos (Consuela).
- De dood: François, zijn broer.
- De put / bron.

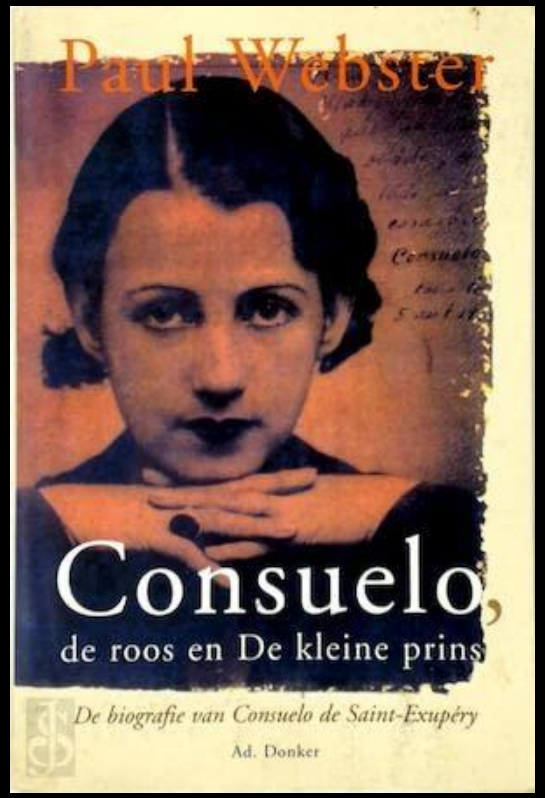

Zo kan ik ook degene die werkelijk liefheeft, herkennen aan het feit dat hij niet gekwetst kan worden. De ware liefde begint daar waar men niets meer terugverwacht.

Context van De Kleine Prins

Autobiografische aspecten:

- Noodlanding in de woestijn.
- Zijn eigen sprookjesachtige jeugd.
- De vermoorde Mozart.
- De getemde vos.
- De liefde: de Roos (Consuela).
- De dood: François, zijn broer.
- De put / bron.

Context van De Kleine Prins

Autobiografische aspecten:

- Noodlanding in de woestij
- Zijn eigen sprookjesachtige
- De vermoorde Mozart.
- De getemde vos.
- De liefde: de Roos (Consue
- De dood: François, zijn bro
- De put / bron.

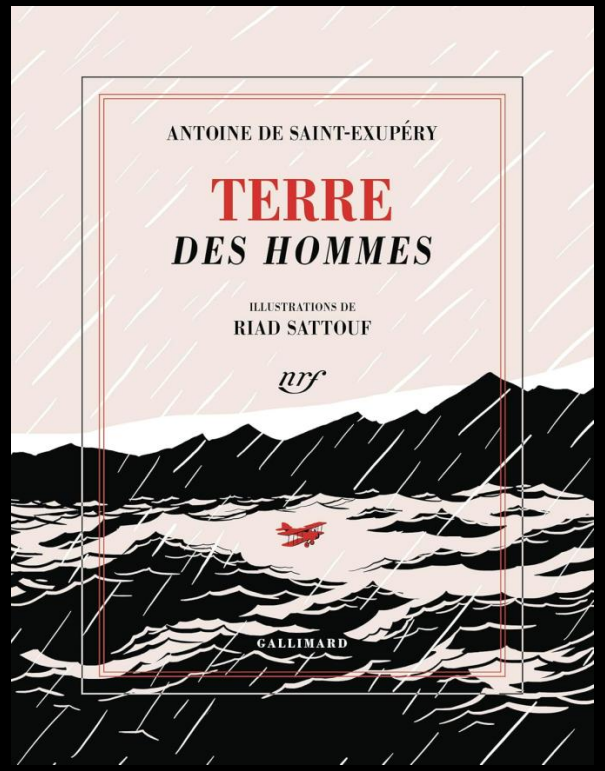

De Kleine Prins aan de hand van tekstfragmenten.

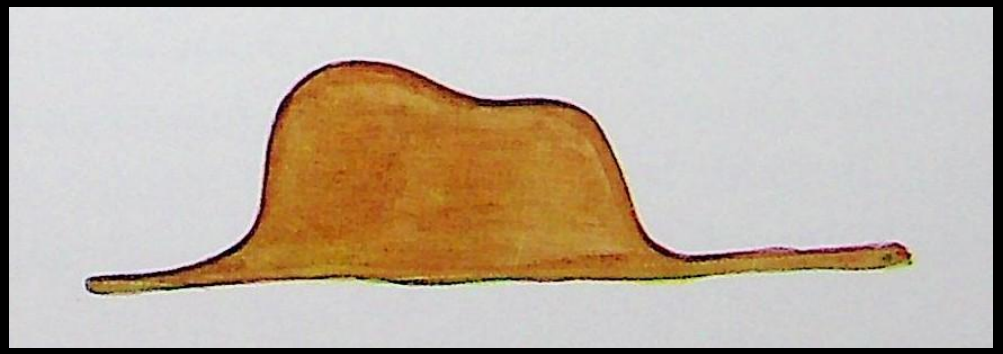

Wie is er nu bang voor een hoed?

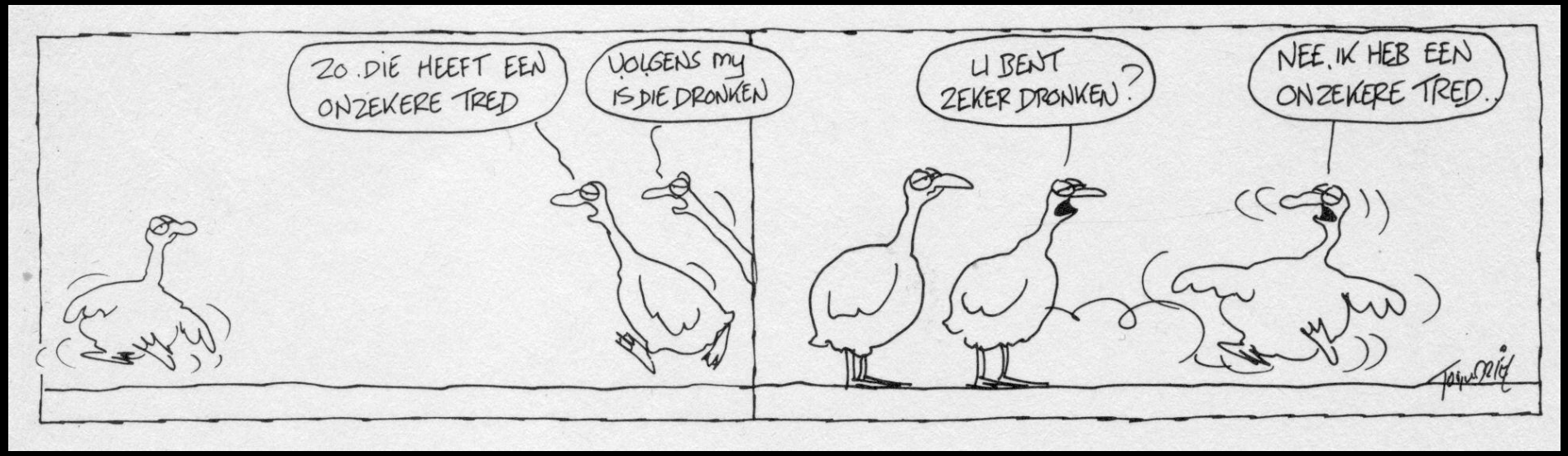

Essentieel is te kunnen zien,
Kunnen zien zonder te denken,
Kunnen zien wanneer men ziet,
En niet denken wanneer men ziet
Noch zien wanneer men denkt.

Fernando Pessoa

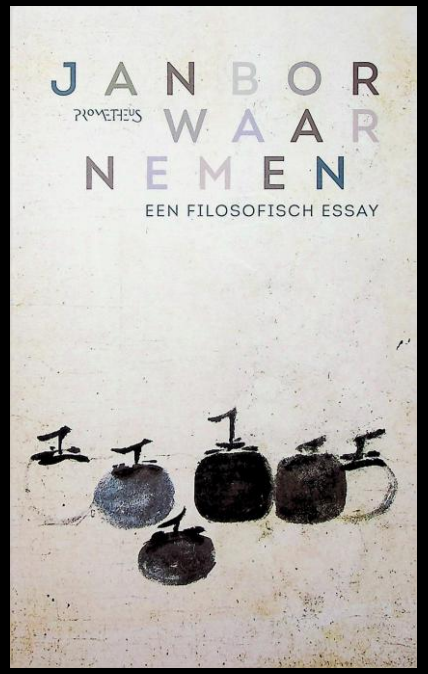

“Toe, teken een schaap voor me.”

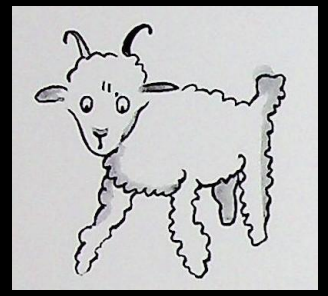

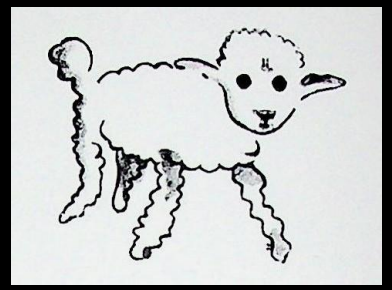

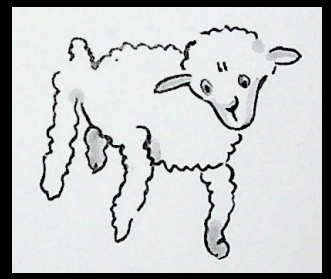

“Dit is de kist, het schaap zit erin.”

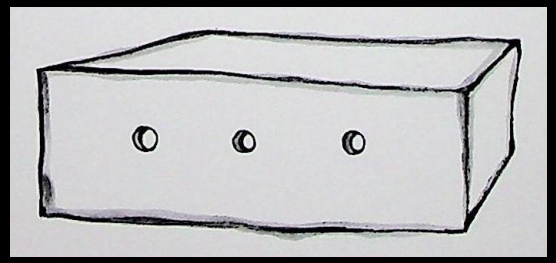

Grote mensen houden van cijfers.

Wanneer je hun vertelt van een nieuwe vriend vragen ze nooit het belangrijkste. Ze zeggen nooit: “Hoe klinkt zijn stem? Van welke spelletjes houdt hij het meest?” [-] maar ze vragen: “hoe oud is hij? Hoeveel weegt hij? En hoeveel verdient zijn vader?”

Kruid en onkruid, goede zaden en slechte zaden.

Een beschaving moet voortdurend gered worden….

(Het gevaar van apebroodbomen).

Als je droevig bent, dan zie je graag de zon ondergaan…..

Ik ben triest om mijn generatie, die beroofd is van iedere menselijke substantie…

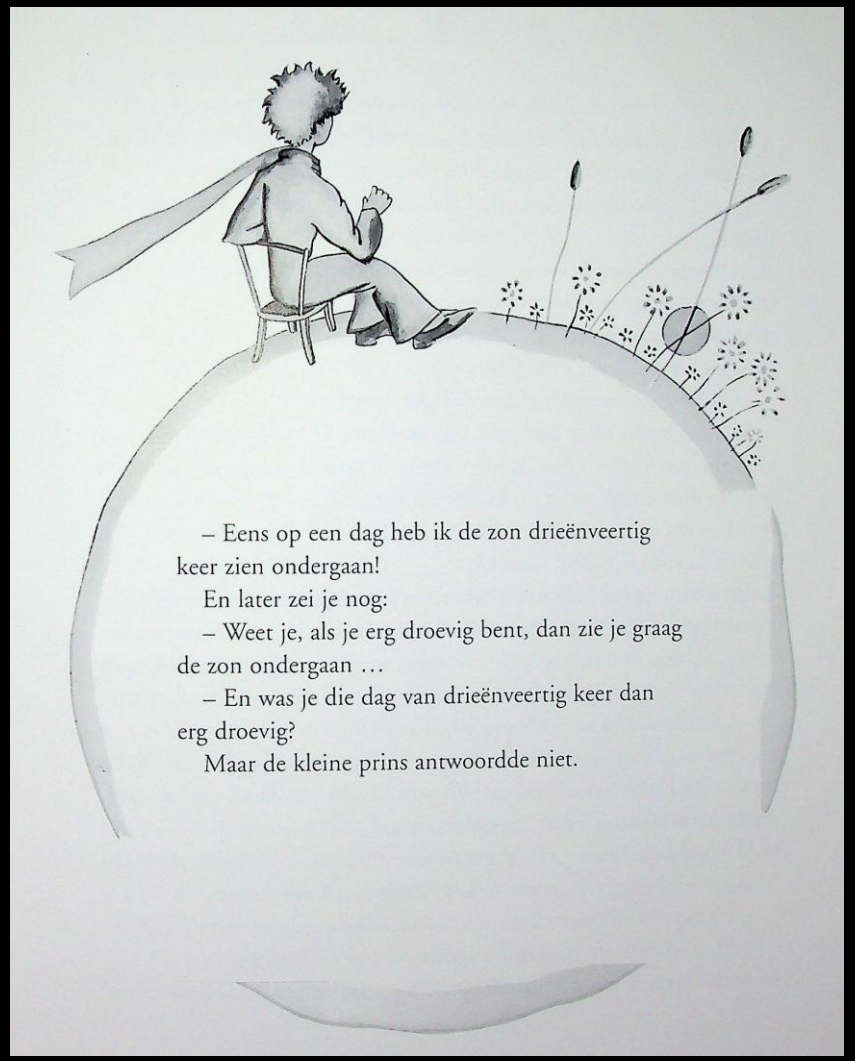

…de oorlog tussen de bloemen en de schapen….

Tijgers met hun klauwen

Doorns

Kamerscherm

Glazen stolp

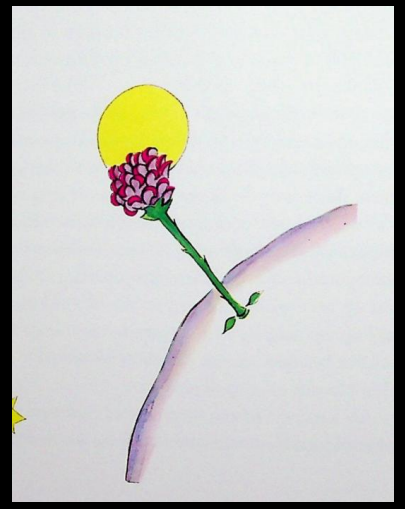

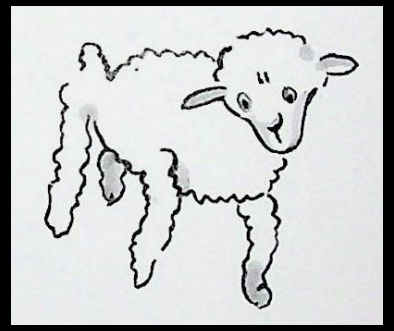

Oorlog is iets bedrieglijks. Haat voegt niets toe aan de bezieling van een gezamenlijk streven.

Daar ergens is mijn bloem…

Een afwezige fontein is immers zoeter voor degene die sterft van dorst, dan een wereld zonder fonteinen. Zelfs ook al zou je er ver vandaan voor altijd verbannen zijn, huil je toch wanneer je huis in brand staat.

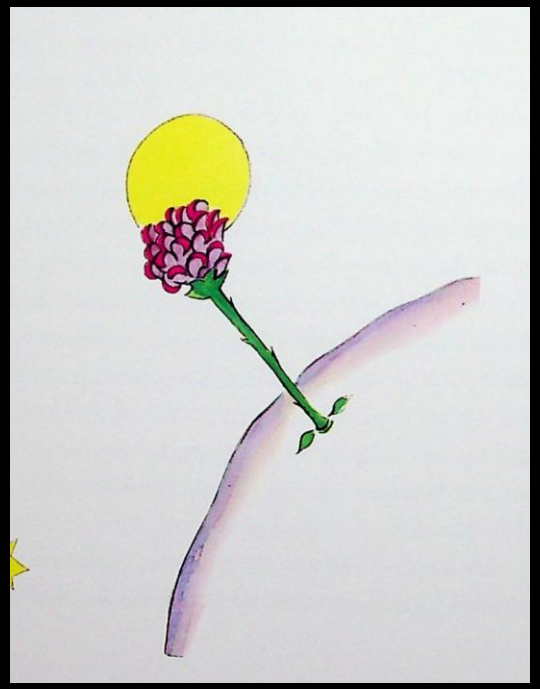

“Aha, daar komt een onderdaan…”

…dat het erom gaat de gemeenschap van de mensen niet te baseren op de verheerlijking van een individu, maar op onderwerping van het individu aan de eerbiediging van de mens.

“Wanneer ik aan een generaal bevel gaf zich in een zeemeeuw te veranderen, zou het niet de schuld van de generaal zijn als hij niet gehoorzaamde. Dat zou *mijn* schuld zijn.”

De eindeloze zee.

Als je een schip wilt bouwen, breng dan geen mensen bijeen om timmerhout te halen, werktuigen klaar te maken, taken te verdelen, het werk te verlichten, maar leer eerst mensen verlangen naar de eindeloze zee.

“Als het je lukt om een juist oordeel over jezelf te hebben, dan heb je de ware wijsheid gevonden.”

...er bestaat slechts één probleem, één enkel in de hele wereld. De mens weer een spirituele betekenis, een geestelijke onrust terug te geven. Op hem iets te laten neerdalen als een gregoriaans gezang.

Het prinsje klapte in zijn handen en de ijdeltuit groette bescheiden met zijn hoed.

Hij heeft verlangd te verkrijgen. Hij heeft verkregen. Betekent dat nu voor hem het geluk? Maar het geluk bestond in de onderneming van het verkrijgen. Kijk naar de plant die een bloem voortbrengt. Gelukkig door het voortbrengen van haar bloem? Nee, maar tot voltooiing gekomen.

Ik drink… om te vergeten… dat ik me schaam… dat ik drink….

De taal bevat tegenstrijdigheden die zo onoplosbaar zijn, dat je aan de verlossing van de mens kunt wanhopen. Franco bombardeert Barcelona, omdat Barcelona volgens hem religieuzen afgeslacht heeft. Franco verdedigt dus de christelijke beginselen. De christen echter moet uit naam van deze christelijke beginselen mede toezien hoe in het bombardement van Barcelona vrouwen en kinderen worden afgeslacht.

“En wat doe je met die sterren?” …. “Niets, ik bezit ze.” ….
“voor mijn bloem is het nuttig dat ik haar bezit. Maar jij hebt voor de sterren geen nut.”….

. Er bestaat slechts één probleem, één enkel: opnieuw te ontdekken dat er een leven van de geest bestaat, dat meer verheven is dan het leven van het verstand en alleen dát is in staat om de mens voldoening te schenken. Dat reikt verder dan het probleem van het religieuze leven, dat slechts een vorm is…

Als hij zijn lantaarn aansteekt, maakt hij een nieuwe ster……. Een mooie bezigheid en ook werkelijk nuttig omdat het mooi is.

Altijd alleen, in mijzelf opgesloten, tegenover mijzelf. En ik heb geen hoop om door mijzelf uit mijn eenzaamheid te komen. De steen heeft geen hoop om iets anders dan steen te zijn. Maar door samen te werken voegt zij zich en wordt tempel.

(slachtoffer van het voorschrift.)

Aardrijkskundige versus ontdekkingsreiziger.: …. Omdat bloemen kortstondig zijn….

Maar jij die je neus ophaalt voor de macht van de aarde, voor de grofheid van de teelaarde en van haar verdorvenheid en van haar wormen [-]

De ceder, zei mijn vader, voedt zich met de modder van de grond, maar verandert dit in dicht gebladerte, dat zich op zijn beurt voedt met de zon.

De ceder, zei mijn vader soms ook nog, dat is de volmaaktheid van de modder. Het is de modder die tot deugd geworden is.

Bij de mensen ben je ook eenzaam, zei de slang.

Ik los alle raadsels op, zei de slang.

En alles om je heen wordt eeuwig.
Eeuwig is de bron die zingt en jouw voorvaderen wist te drenken, eeuwig is het licht in haar ogen wanneer de geliefde je zal toelachen, eeuwig is de koelte van de nachten. De tijd is geen zandloper meer die door zijn zand heen raakt, maar een maaier die zijn schoof bindt.

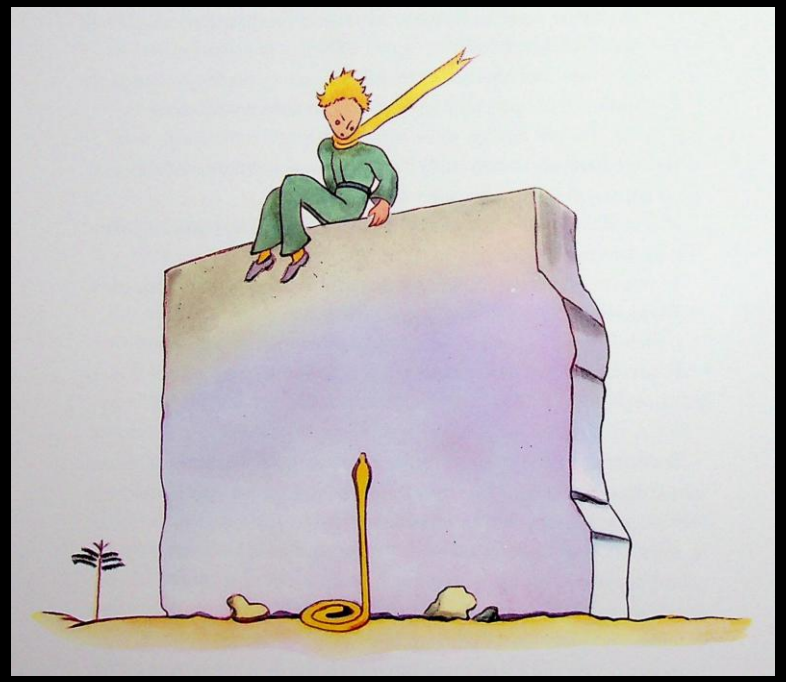

De bloem in de woestijn: De mensen? Er bestaan er geloof ik zes of zeven. Ik heb ze jaren geleden eens gezien. Maar je weet nooit waar je ze kunt vinden. De wind jaagt ze in het rond. Ze hebben geen wortels, dat is erg lastig voor ze.

ik geloof in de eerste plaats in persoonlijke lotgevallen. Geenszins bekrompen omdat zij zo begrensd zijn. Want deze ene bloem vormt het open venster naar de kennis van de lente. Het is de lente die bloem is geworden. Want een lente die geen bloemen zou hebben voortgebracht, heeft voor mij geen betekenis.

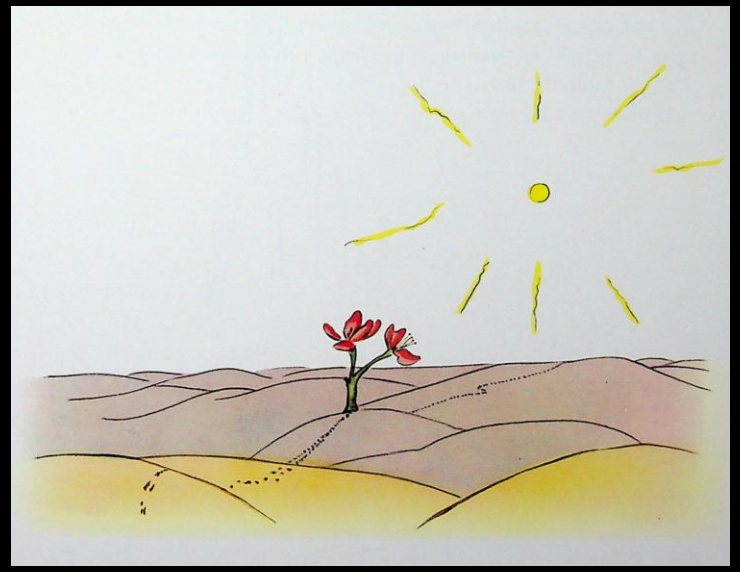

Op een berg horende de echo: “de mensen hebben geen fantasie. Ze praten gewoon na wat men hun voorzegt… denk dan eens aan mijn bloem: die sprak altijd het eerst.”

De gemiddelde student, die als laatste de polytechnische school verlaat, weet meer van de natuur en haar wetten dan Descartes, Pascal of Newton. En toch is hij niet in staat tot één enkele geestelijke gedachte als een Descartes, Pascal of Newton. Die waren tenminste gevormd. Pascal is vooral een stijl. Newton is bovenal een mens. Hij weerspiegelde het universum. De rijpe appel die op het gazon valt, de sterren van de zomernacht - hij begreep dat ze dezelfde taal spraken. Voor hem was wetenschap het leven.

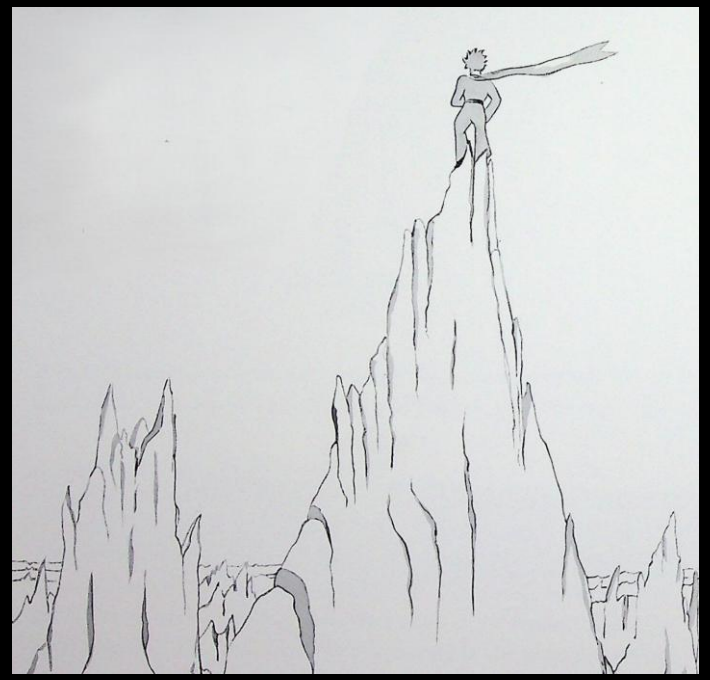

De vos: tam maken betekent ‘verbonden’. “Maar als je mij tam maakt dan wordt mijn leven vol zon. Dan ken ik voetstappen die van alle andere verschillen.”

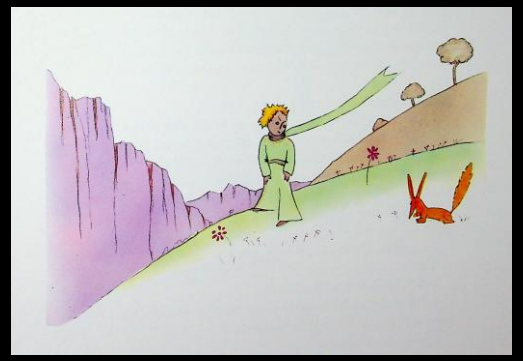

Hoe goed doet je ’t telegram dat je overvalt, dat je midden in de nacht doet opstaan en je dwingt naar het station te gaan: “Kom gauw! Ik heb je nodig!” Je herkent vrienden die je willen helpen snel, maar zij die geholpen willen worden win je slechts langzaam.

De rozentuin vs. De eigen Roos: (blz. 68.)

Alleen met het hart kun je goed zien. Het wezenlijke is voor de ogen onzichtbaar.

Je blijft altijd verantwoordelijk voor wat je tam hebt gemaakt.

De ervaring leert ons dat liefhebben niet betekent dat wij naar elkaar kijken, maar dat wij samen in dezelfde richting kijken.

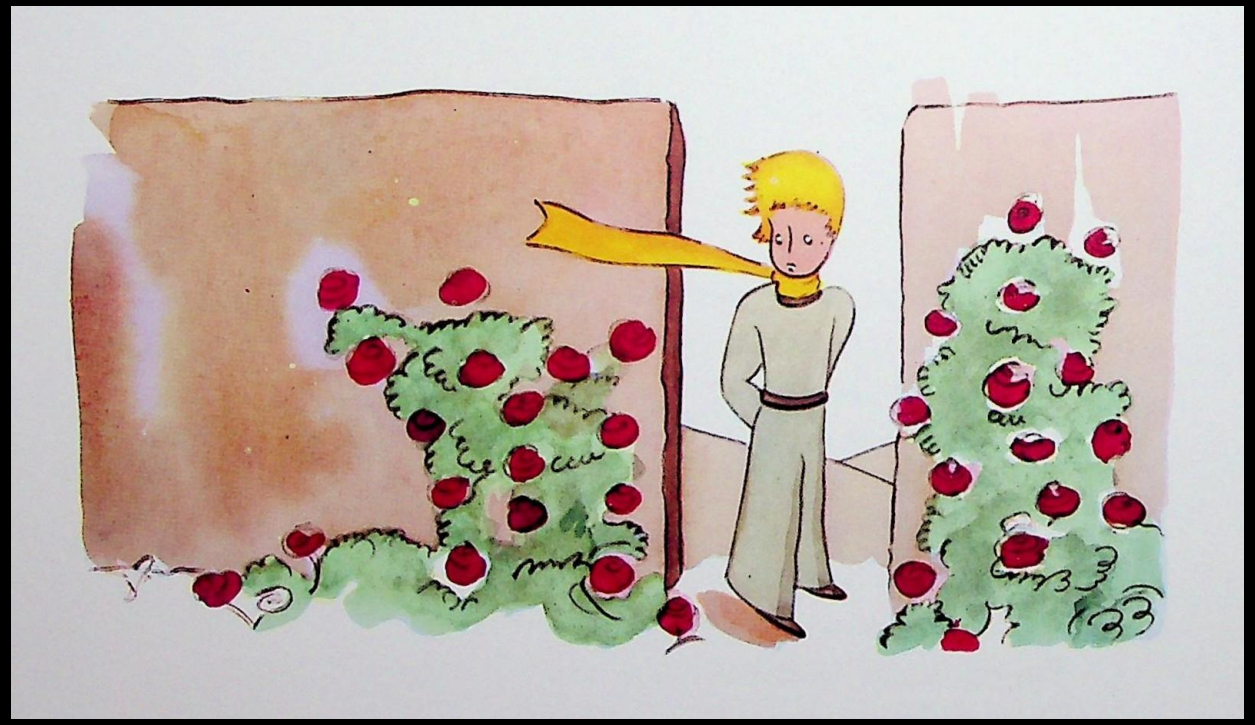

De wisselwachter: reizigers slapen daarbinnen of gapen. Alleen kinderen drukken hun neus plat tegen de ruit. Alleen kinderen weten wat ze zoeken, zei de kleine prins. Ze verdoen hun tijd aan een pop van oude lappen en die wordt dan heel belangrijk…..

Verwacht niets van de mens als hij werkt voor zijn levensonderhoud, en niet voor de eeuwigheid.

Dorstlessende pillen…….

drieënvijftig minuten tijdsbesparing in de week.

“Als ik drieënvijftig minuten over had, dacht het prinsje bij zichzelf, dan liep ik heel rustig naar een bron…”

Begrijpt u dan niet dat wij ergens van de juiste weg geraakt zijn? De menselijke mierenhoop is rijker dan voorheen, wij beschikken over meer goederen en meer vrije tijd, en toch ontbreekt ons iets essentieels dat wij niet eens kunnen benoemen. Wij voelen ons minder mens, ergens zijn wij mysterieuze voorrechten kwijtgeraakt.

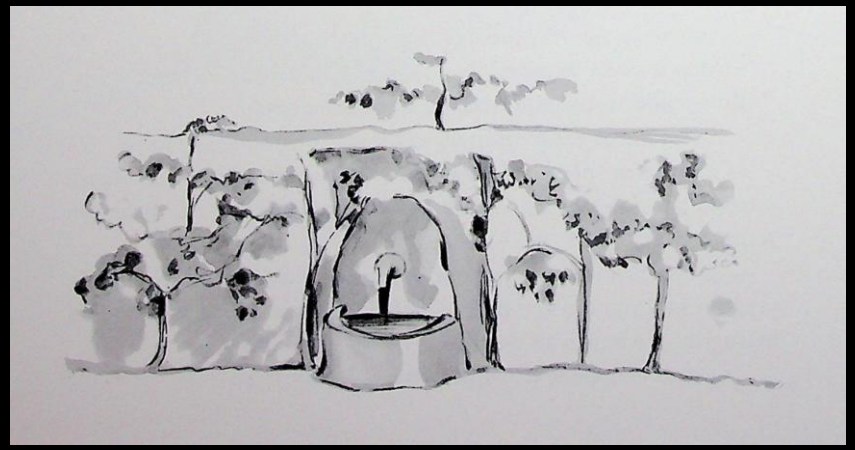

“Ik heb ook dorst, laten we een put zoeken…

De woestijn is zo mooi doordat er ergens een put verborgen is, zei de kleine prins.”

“Het water was meer dan voedsel.
Het sproot voort uit onze tocht onder de sterren, uit het geluid van de katrol en de inspanning van mijn armen…….”

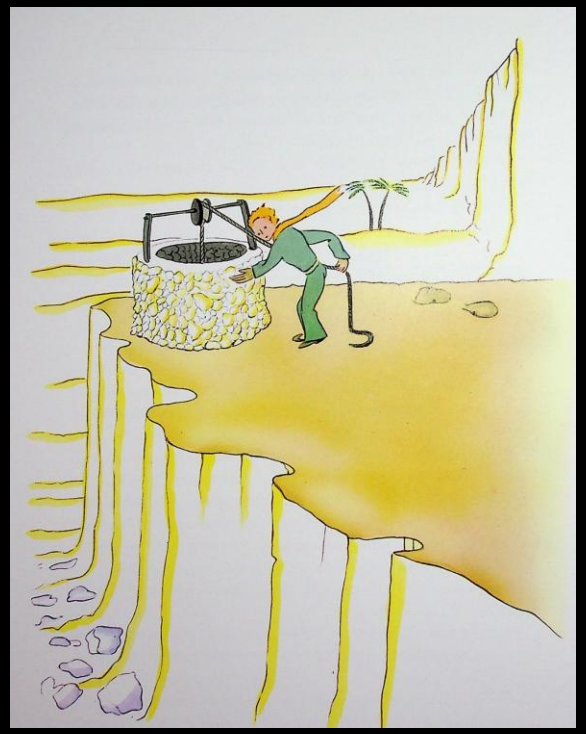

Water!

Water, je hebt geen smaak, geen kleur en geen geur, men kan je niet beschrijven, men geniet alleen van je, zonder je te kennen. Je bent niet levensnoodzaak, je bent het leven zelf.

“Bij jou kweken de mensen vijfduizen rozen in één tuin en ze vinden daarin niet wat ze zoeken. En toch zouden ze kunnen vinden wat ze zoeken in één enkele roos of in een beetje water.

Maar ogen zijn blind.

Met het hart moet men zoeken.”

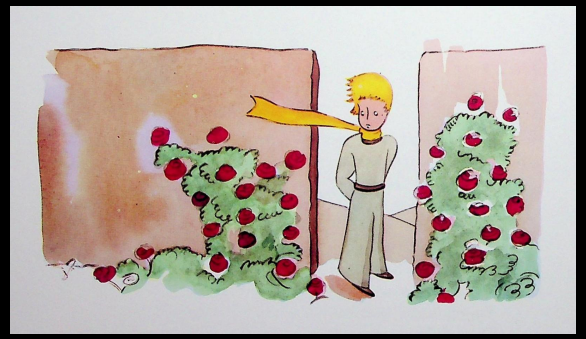

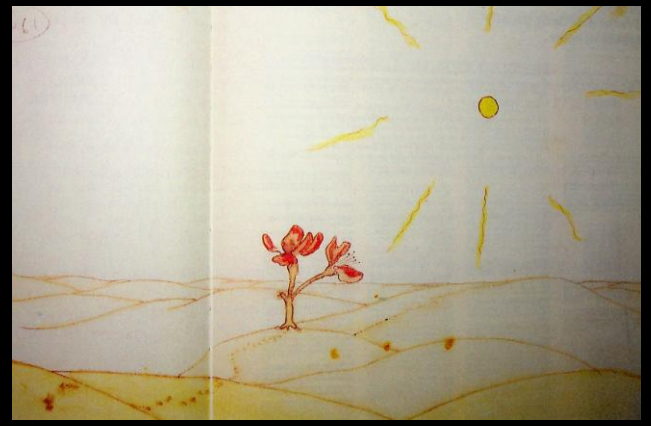

Wij zijn, bij gebrek aan een effectieve methode, afgegleden van een op de Mens gebaseerde Mensheid naar een mierenhoop, gebaseerd op de som van individuen.

Jij zult sterren hebben zoals niemand anders die heeft….

Als jij ‘s nachts naar de hemel kijkt zal het zijn alsof alle sterren lachen – omdat ik een ster bewoon en omdat ik lach!

Het zal net zijn of ik je in plaats van sterren een massa rinkelbelletjes heb gegeven…

Ik ben in de woestijn waard
wat mijn relaties waard zijn.

“Begrijp je het niet.

Het is te ver.

Ik kan dit lichaam niet meenemen.

Het is veel te zwaar.”

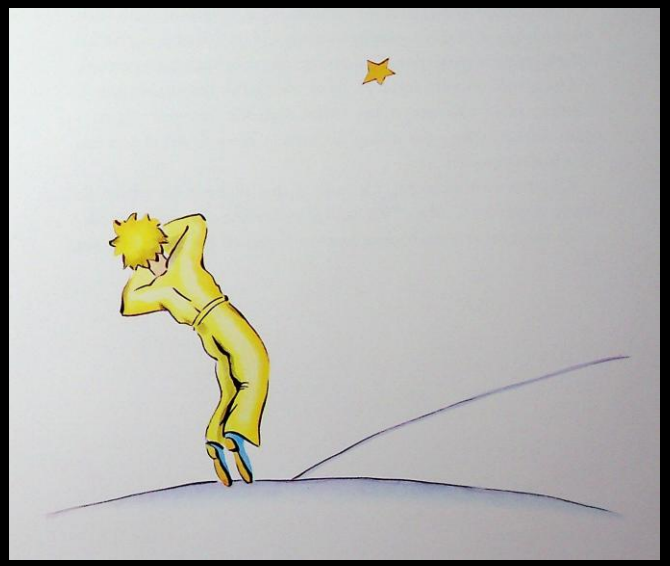

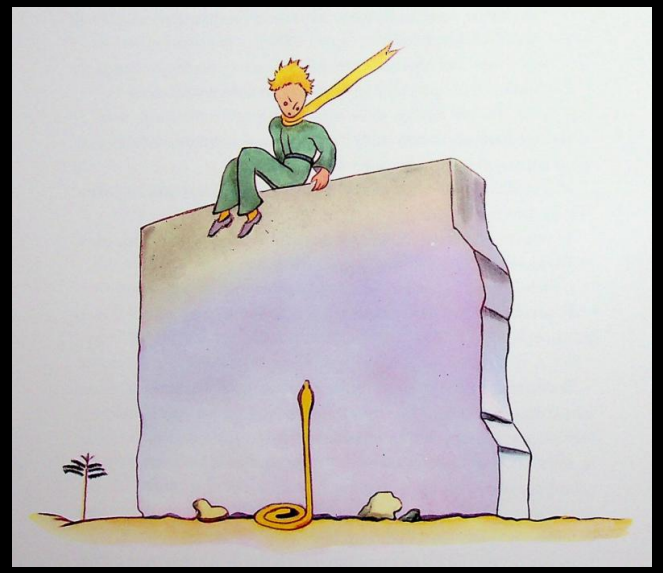

Zijn eigen lichaam lijkt hem een instrument dat voortaan nutteloos is en dat opgehouden heeft ergens toe te dienen en dat hij verwerpt. Een krachteloos gemaakt lichaam dat zich toont in zijn aftakeling. En als het dorst heeft, dit lichaam, dan herkent de stervende daarin niet meer dan een gevoel van dorst waarvan hij graag zou worden verlost.

Gebed

Heer, behoed mij voor de listen van de duivel.

…Zonder te overdrijven, echter...

Antoine de Saint-Exupéry

Men moet altijd toegeven aan verleidingen...

...uit vrees dat ze zullen verdwijnen.

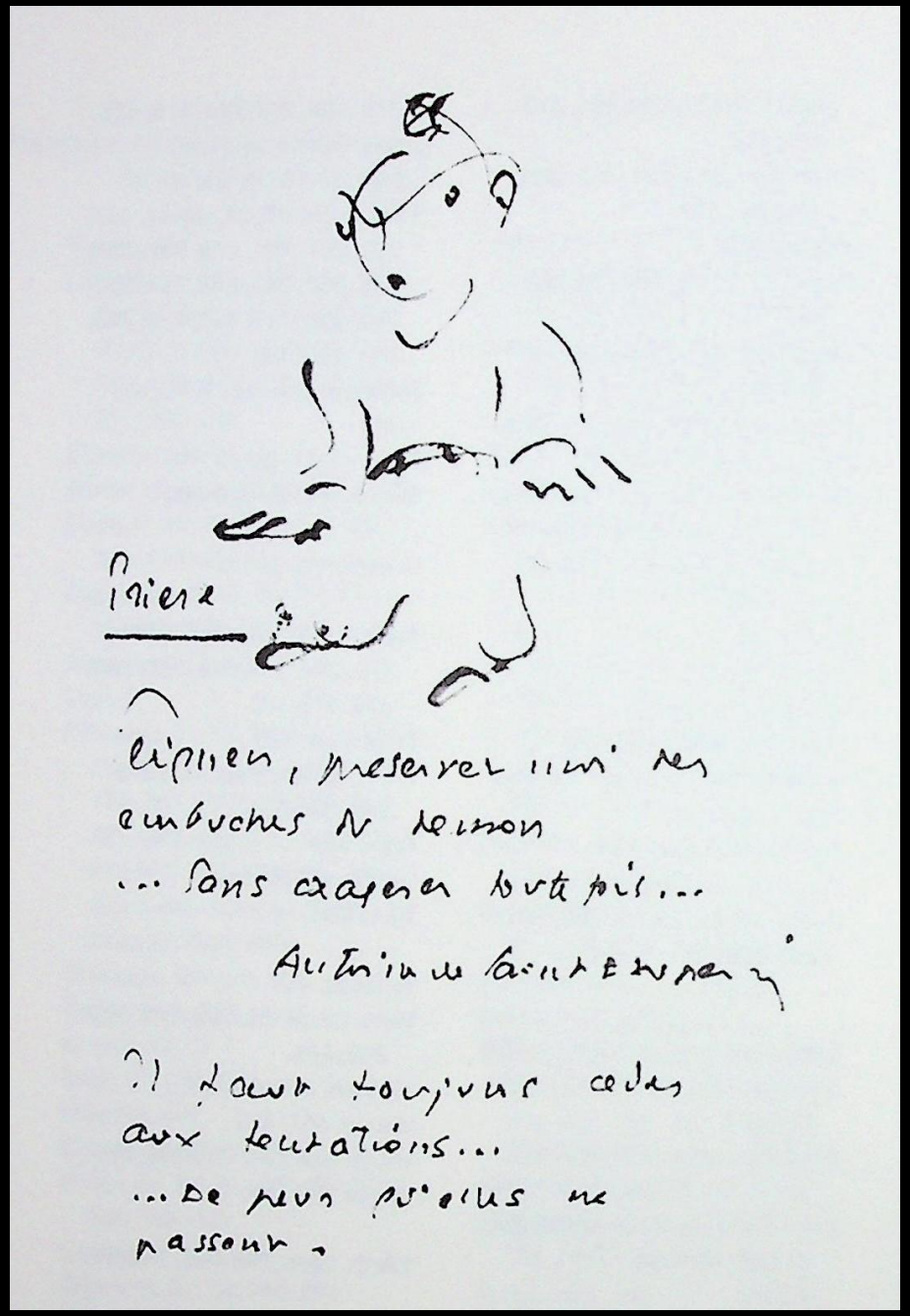

L’infini de la mer.

Si tu veux construire un bateau,
ne rassemble pas des hommes
pour aller chercher du bois,
préparer des outils,
répartir les tâches,
alléger le travail,
mais enseigne aux gens
la nostalgie de l’infini de la mer.

De eindeloze zee.

Als je een schip wilt bouwen,
breng dan geen mensen bijeen
om timmerhout te halen,
werktuigen klaar te maken,
taken te verdelen,
het werk te verlichten,
maar leer eerst mensen
verlangen naar de eindeloze zee.

Dwing mensen om samen een toren te bouwen en jij zult hen veranderen in broers. Maar als je wilt dat zij elkaar haten, werp dan graan naar hen.

1943 / 44: Verhuizing met Groupe 2/33 naar Corsica.
Wil deelnemen als vliegenier. Mag niet. Lobbyt en manipuleert
Tot hij 3 vluchten mag uitvoeren.

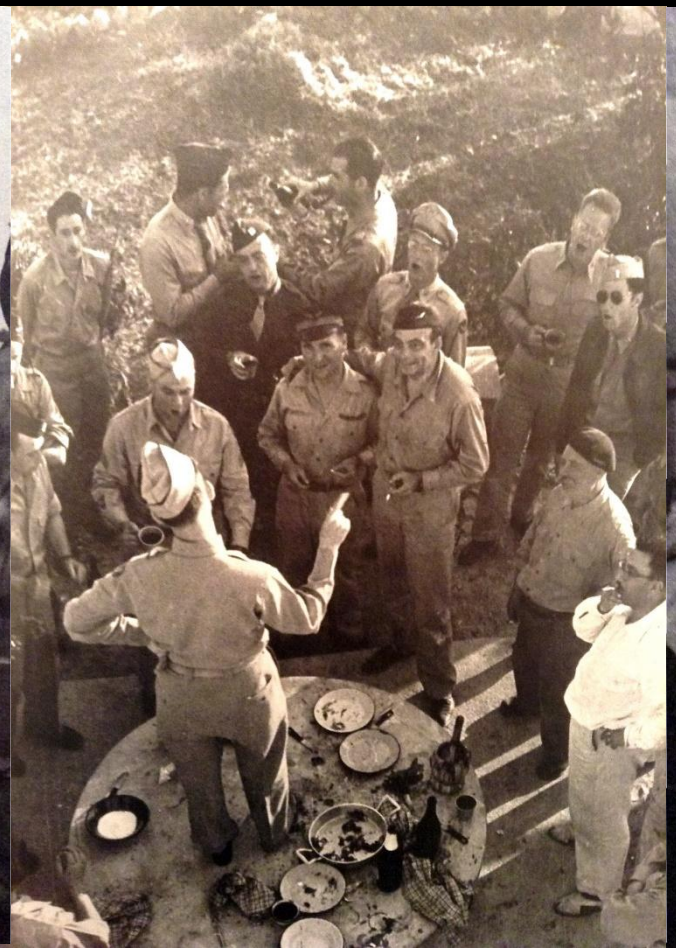

31 juli 1944: keert niet terug van Zijn negende verkenningsvlucht.

Neergeschoten boven de Middellandse Zee door een Duitse jager.

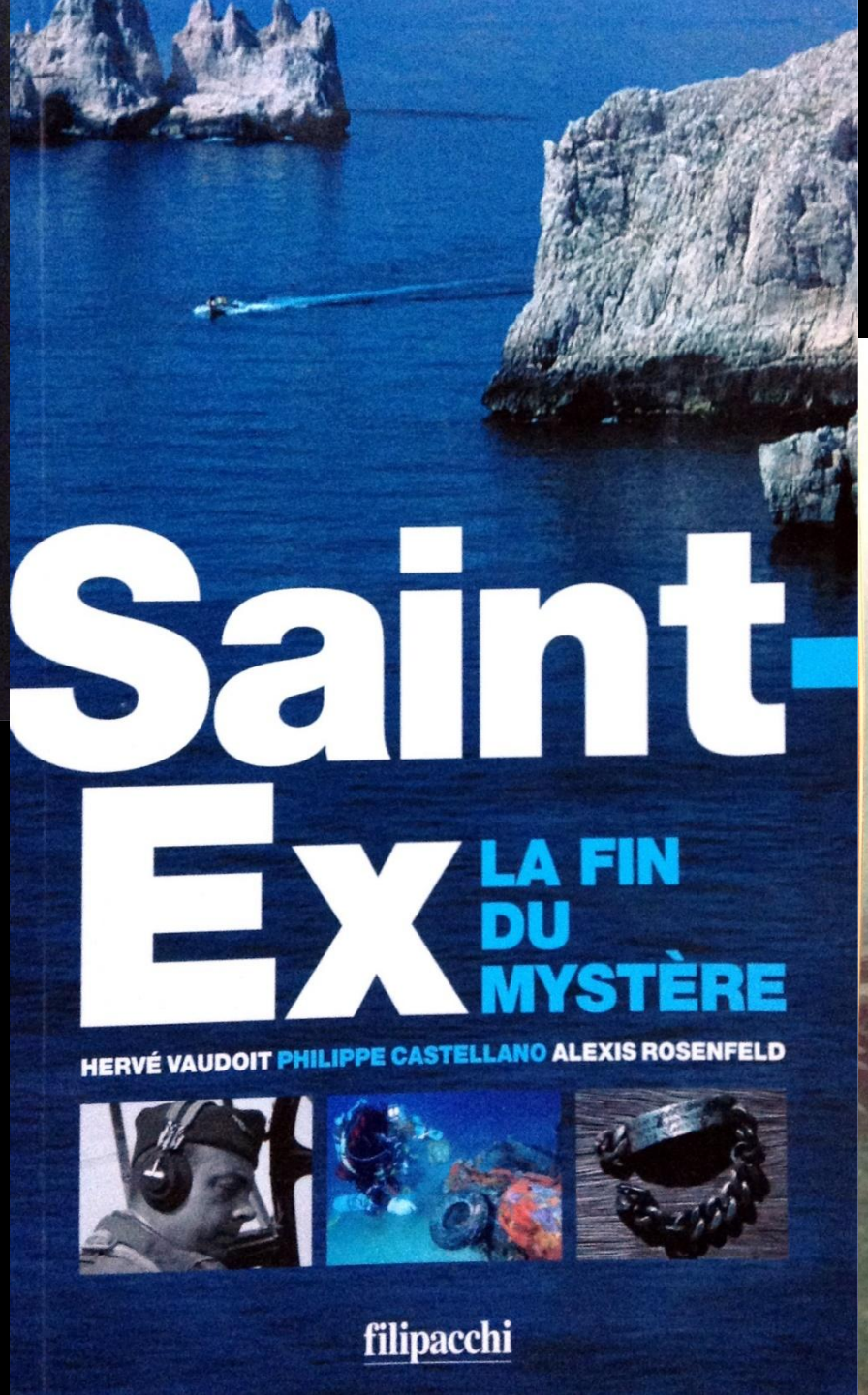
Saint-Ex
LA FIN DU MYSTÈRE
HERVÉ VAUDOIT PHILIPPE CASTELLANO ALEXIS ROSENFELD
filipacchi

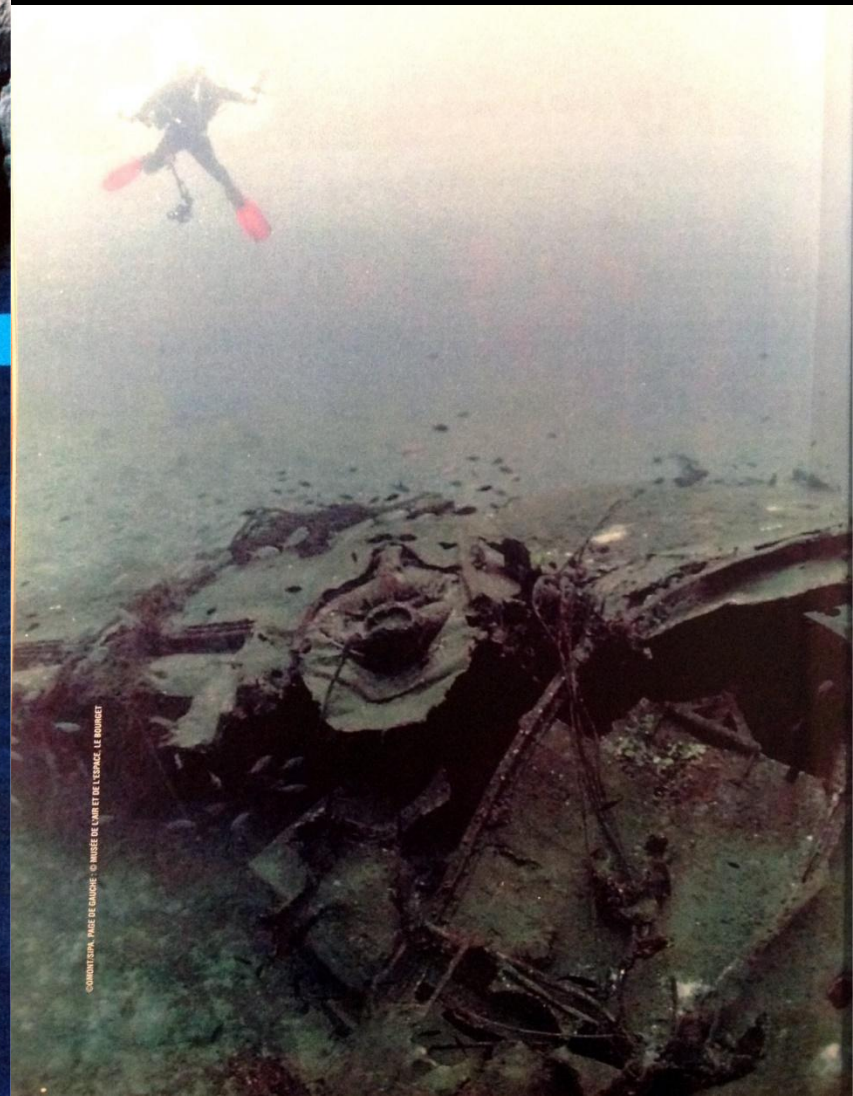

•Zijn gedachten

- **De Mens**
- De opgave
- Relaties
- De dood
- Oorlog en conflicten
- Het hogere doel

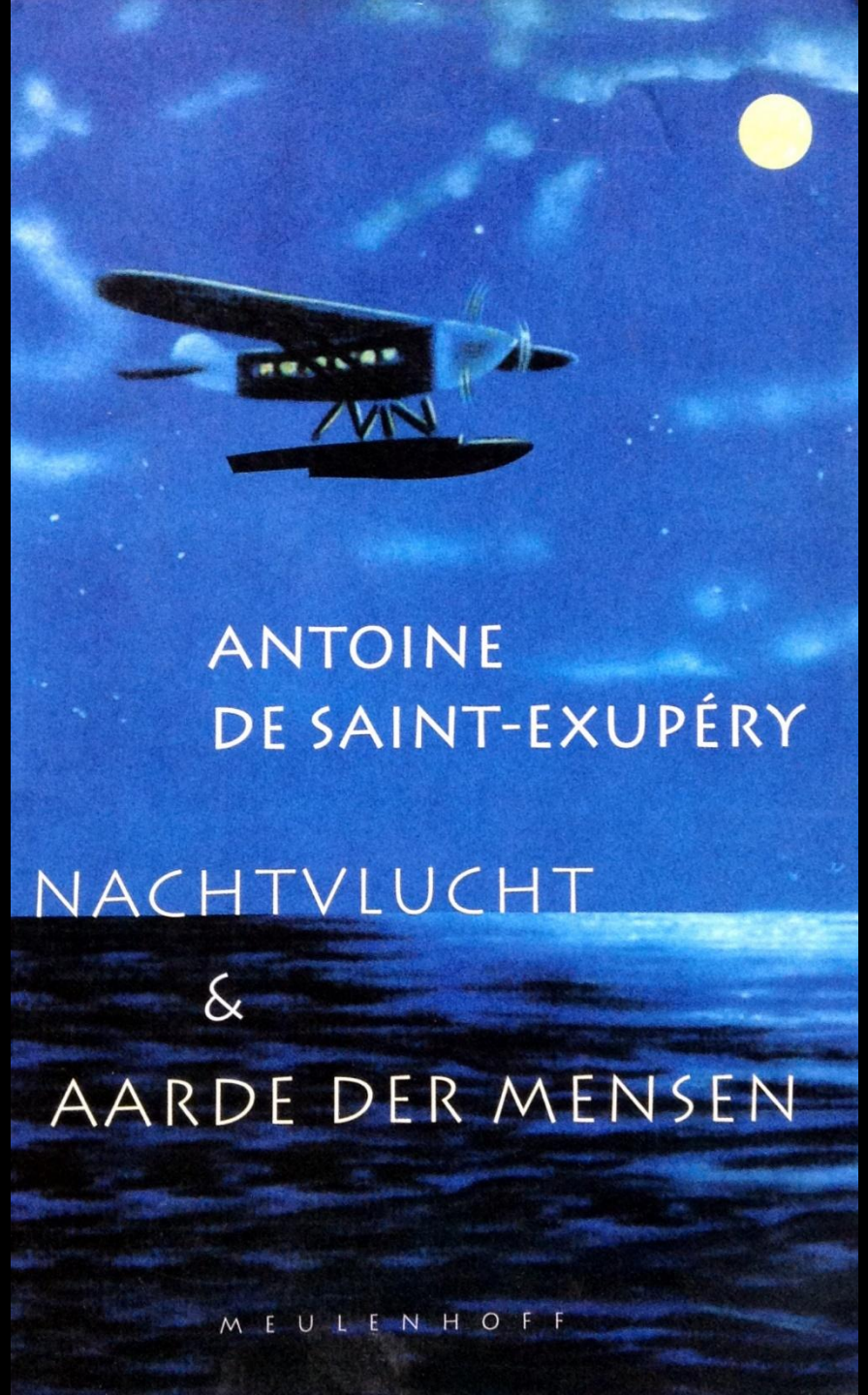

•Zijn gedachten

- De Mens
- **De opgave**
- Relaties
- De dood
- Oorlog en conflicten
- Het hogere doel

•Zijn gedachten

- De Mens
- De opgave
- **Relaties**
- De dood
- Oorlog en conflicten
- Het hogere doel

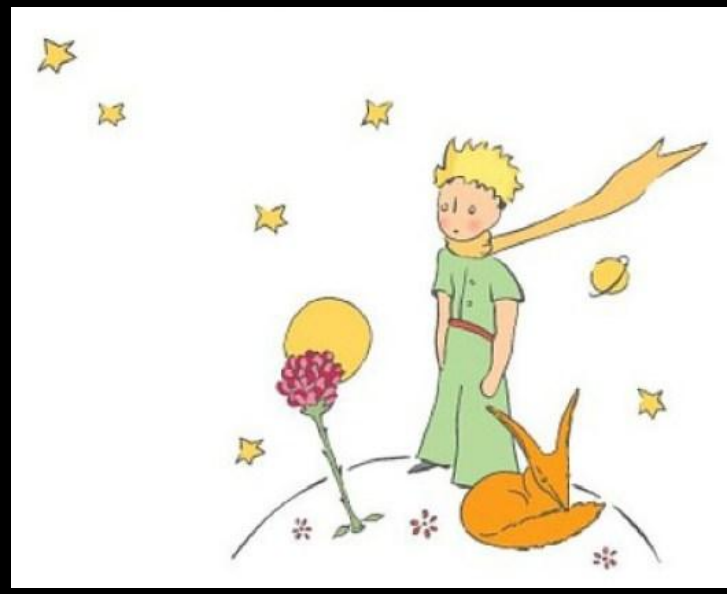

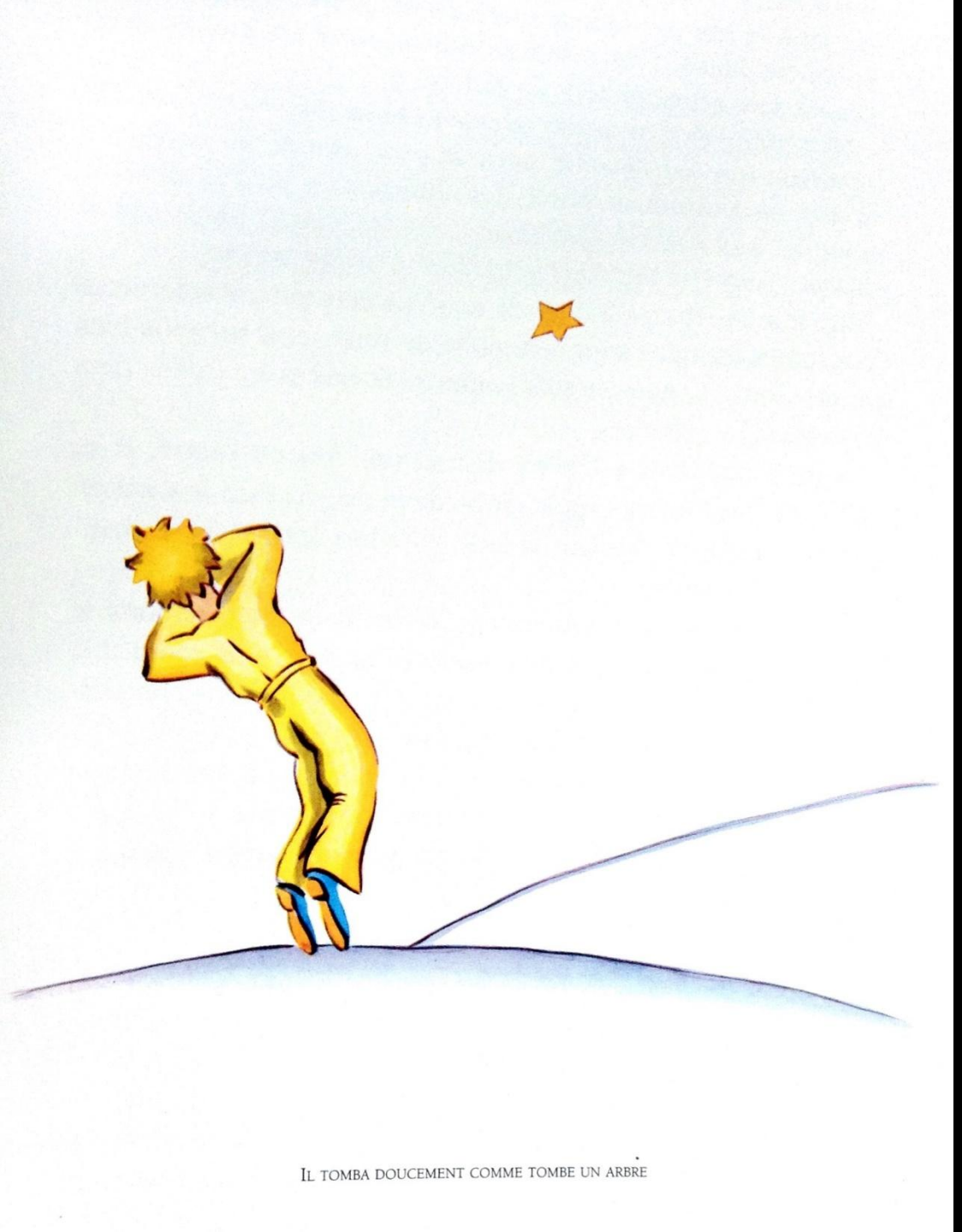

•Zijn gedachten

- De Mens
- De opgave
- Relaties
- **De dood**
- Oorlog en conflicten
- Het hogere doel

Broer François op zijn sterfbed foto: Antoine.

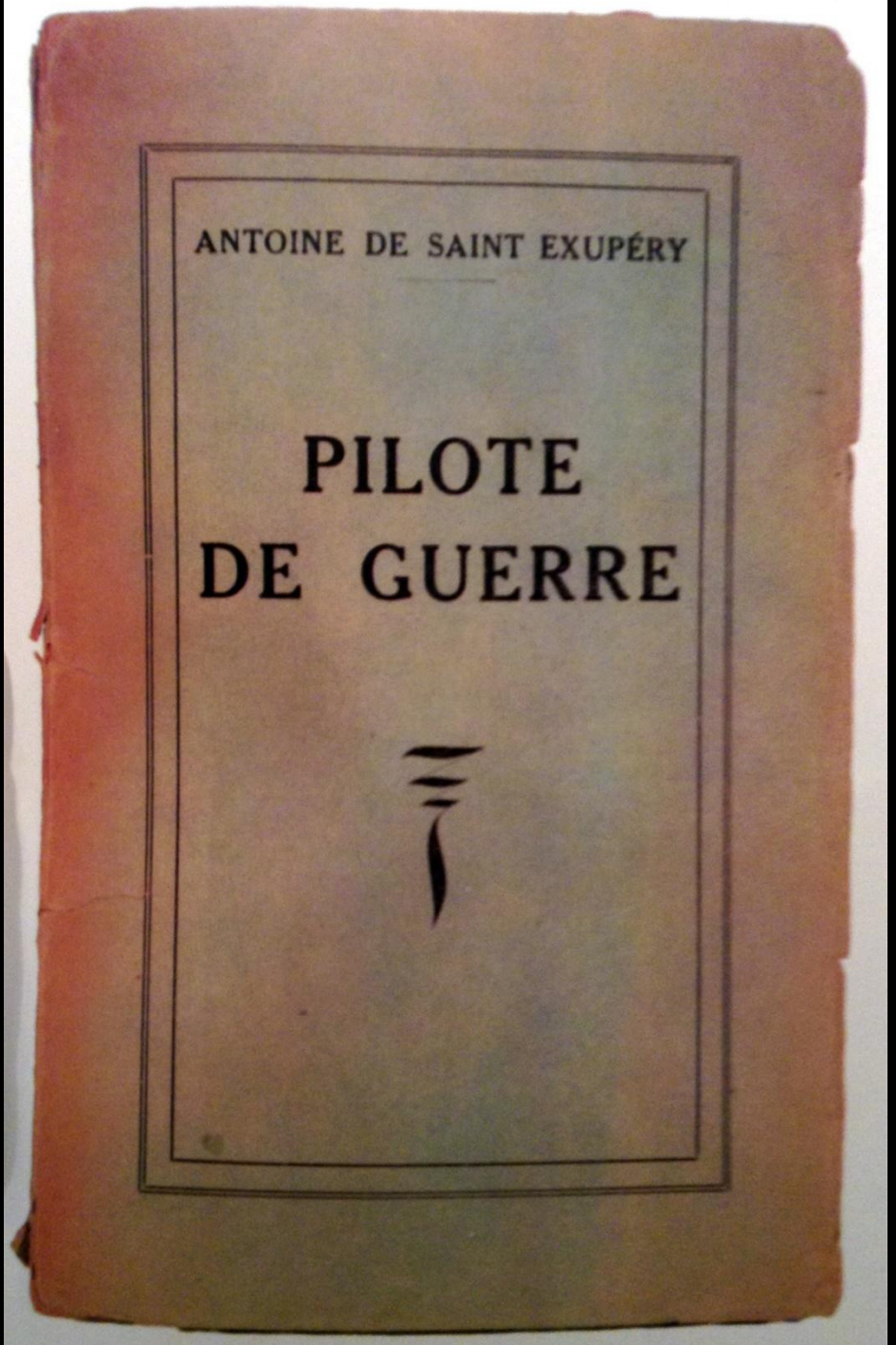

•Zijn gedachten

- De Mens
- De opgave
- Relaties
- De dood
- **<u>Oorlog en conflicten</u>**
- Het hogere doel

MADRID

De notre envoyé spécial
ANTOINE de SAINT-EXUPERY

La guerre sur le front de Carabancel

" Sergent, pourquoi acceptes-tu de mourir ? "

MADRID, Juin 1937.

Nous avons repris notre marche vers les premières lignes de Carabancel. En demi-cercle, autour de nous, le front est animé par une fusillade lointaine, incohérente, universelle, semblable aux évanouissements et aux retours de galets roulés par la mer. Parfois la contagion du tir s'allonge, à la façon d'une flamme de grisou, sur vingt kilomètres de lignes, puis tout s'apaise, tout se tait, tout rentre en soi. Et il est des instants de si parfait silence que l'on y sent mourir la guerre.

(Suite en page 5.)

•Zijn gedachten

- De Mens
- De opgave
- Relaties
- De dood
- Oorlog en conflicten
- **<u>Het hogere doel</u>**

Ook sprookjes worden gemaakt.
Op een ochtend word je wakker
en je zegt: “het was gewoon een sprookje…”
je glimlacht.
Maar diep van binnen lach je niet.
je weet: sprookjes zijn de enige waarheid in het leven.

Antoine de Saint-Exupéry